

NEJLEPŠÍ PRAKTIKY SPOLUPRÁCE

OBČANSKÝMI SDRUŽENÍMI
A MÍSTNÍMI ORGÁNY PŘI OBHAJOVÁNÍ ZÁJMŮ
UKRAJINSKÝCH VÁLEČNÝCH MIGRANTŮ

LVOV, 2024

NEJLEPŠÍ PRAKTIKY SPOLUPRÁCE

**NEJLEPŠÍ PRAKTIKY SPOLUPRÁCE MEZI OBČANSKÝMI
SDRUŽENÍMI A MÍSTNÍMI ORGÁNY PŘI OBHAJOVÁNÍ
ZÁJMŮ UKRAJINSKÝCH VÁLEČNÝCH MIGRANTŮ**

LVOV, 2024

INFORMACE O ÚČINKUJÍCÍCH

Mezinárodní visegrádský fond

Mezinárodní visegrádský fond je dárcovská organizace založená v roce 2000 vládami zemí Visegrádské skupiny (Česká republika, Maďarsko, Polsko a Slovensko). Fond se řídí vizí prezidenta Václava Havla, prezidenta Lecha Wałęsy a premiéra Jozefa Antalla a podporuje regionální spolupráci organizací občanské společnosti. Činí tak prostřednictvím grantů, stipendií a uměleckých rezidencí. Fond hledá originální přístupy, které pomohou regionu k pokroku v sedmi klíkových oblastech. Těmi jsou kultura, vzdělávání, inovace, demokratické hodnoty, veřejná politika, životní prostředí a cestovní ruch a sociální rozvoj.

Fond zastává pozici střední Evropy s plným pochopením její společné historie a potřeby vzájemného respektování a spolupráce pro lepší budoucnost v širším evropském kontextu.

Mezinárodní Visegrádský fond podporuje regionální spolupráci mezi organizacemi občanské společnosti s cílem rozvíjet jejich vztahy, vyměňovat si myšlenky a podporovat vzájemné porozumění. Propagací evropských hodnot ve střední Evropě se Fond zasazuje o lepší budoucnost.

Občanské sdružení MIOK

Mezinárodní institut pro vzdělávání, kulturu a vztahy s diasporou (Zkrácený název – MIOK) je nezisková organizace založená v roce 2008.

Hlavním cílem organizace je rozvoj národního vzdělávání, kultury a jazyka, podpora společenské a kulturní aktivity mladých lidí, komplexní informační, kulturní a duchovní integrace Ukrajiny do světových a evropských společenství, vytváření a realizace regionálních, národních a mezinárodních programů a projektů.

Činnost organizace má veřejný charakter a je realizována prostřednictvím spolupráce se státními orgány, místními samosprávami, podniky, institucemi, nadacemi a dalšími právníky osobami na Ukrajině i v zahraničí. Nevládní organizace MIOK již řadu let spojuje úsilí nevládního sektoru, vědců a politiků při vypracovávání řešení k překonání problémů ukrajinských emigrantů. Zejména v prvním desetiletí roku 2000 byly realizovány projekty na ochranu zájmů ukrajinských pracovních migrantů a jejich dětí, které zůstaly ve své vlasti. Po zahájení ruské invaze na Ukrajinu v plném rozsahu se MIOK zaměřil na problematiku ukrajinských válečných migrantů, monitorování a diskusi o roli organizací ukrajinské diaspory v těchto procesech.

Ukrajinská iniciativa v České republice

Ukrajinská iniciativa v České republice (UICR) je organizace diaspory, která se věnuje podpoře a rozvoji ukrajinských migrantů v České republice a dalších evropských zemích a posilování partnerství mezi ukrajinskou a českou komunitou. Organizace je členem Evropského a Světového kongresu Ukrajinců, spolupracuje s Velvyslanectvím Ukrajiny v České republice, Magistrátem hl. m. Prahy, Radou vlády pro národnostní menšiny, různými českými občanskými sdruženími, včetně Multikulturního centra Prahy, Organizace pro pomoc uprchlíkům, Integračního centra a Slovo 21. Od roku 1992 vydává organizace časopis „Porohy“ pro ukrajinské migranty v České republice.

Ukrajinská iniciativa v České republice dlouhodobě spolupracuje s Mezinárodním institutem pro vzdělávání, kulturu a vztahy s diasporou, pořádá společné konference a další akce na téma migrace, realizuje projekt Smart Migration (2021-2022), kulturní a vzdělávací akce.

The UNITERS Foundation

Nadace UNITERS byla založena v roce 2014 a jejím posláním je poskytovat pomoc těm, kteří ji nejvíce potřebují, včetně starších lidí a matek s dětmi v obtížných životních situacích. V současné době nadace provozuje Centrum pomoci uprchlíkům, které pomohlo již více než 220 000 ukrajinských uprchlíků. UNITERS slouží jako dobrovolnické centrum, které sdružuje 3 000 dobrovolníků v Polsku, na Ukrajině a v dalších evropských zemích a podporuje integraci mezi polskou a ukrajinskou komunitou tím, že umožňuje vzájemnou interakci různými způsoby.

UNITERS spolupracuje s mnoha organizacemi, včetně Velvyslanectví Ukrajiny v Polsku, Evropského kongresu Ukrajinců, Polské lékařské mise, Helsinské nadace pro lidská práva atd. Mezinárodní institut pro vzdělávání, kulturu a vztahy s diasporou zahájil spolupráci s Nadací UNITERS v rámci aktuální projektové činnosti.

Svaz Rusínů-Ukrajinců Slovenské republiky

Svaz Rusínů-Ukrajinců Slovenské republiky (SRUSR) má bohaté zkušenosti s pomocí Ukrajinců na Slovensku, především v oblasti vzdělávání a kultury. V letech 2012-2014 SRUSR realizoval projekt Slovensko-ukrajinské kulturní centrum v rámci programu EU HUSKROUA/1001/083. V letech 2016-2017 realizovala SRUSR v rámci programu přeshraniční spolupráce financovaného z Norského finančního mechanismu projekt Slovensko-ukrajinský informační centrum. Dne 28. února 2022 SRUSR ve spolupráci s občanským sdružením Slovensko-ukrajinské partnerství založila v Prešově Koordinační centrum pro pomoc ukrajinským uprchlíkům na Slovensku.

Stovky ukrajinských válečných uprchlíků (90 % z nich jsou ženy a děti) obdržely v centru různé druhy pomoci. Mezinárodní institut pro vzdělávání, kulturu a vztahy s diasporou spolupracuje se SRUSR pořádáním společných konferencí a dalších akcí zaměřených na problematiku migrace, kulturních a vzdělávacích akcí.

ÚVOD	4
ČESKÁ REPUBLIKA	
Dynamika a struktura nucené migrace z Ukrajiny do České republiky v důsledku plnohodnotné invaze ruska	6
Politika České republiky vůči ukrajinským válečným migrantům	9
Úloha občanské společnosti při pomoci ukrajinským nuceným migrantům	11
Příklady nejlepších praktik spolupráce nevládních organizací v České republice a místních samospráv při řešení otázek ukrajinských válečných migrantů	13
POLSKO	
Dynamika a struktura nucené migrace z Ukrajiny do Polska v důsledku plnohodnotné invaze ruska	31
Politika Polska vůči ukrajinským válečným migrantům	33
Úloha občanské společnosti při pomoci ukrajinským nuceným migrantům	35
Příklady nejlepších praktik spolupráce nevládních organizací v Polské republice a místních samospráv při řešení otázek ukrajinských válečných migrantů	37
SLOVENSKO	
Dynamika a struktura nucené migrace z Ukrajiny do Slovenska v důsledku plnohodnotné invaze ruska	55
Politika Slovenska vůči ukrajinským válečným migrantům	58
Úloha občanské společnosti při pomoci ukrajinským nuceným migrantům	60
Příklady nejlepších praktik spolupráce nevládních organizací v Slovensku a místních samospráv při řešení otázek ukrajinských válečných migrantů	62
Analytické závěry	84

Občanské sdružení Mezinárodní institut pro vzdělávání, kulturu a vztahy s diasporou ve spolupráci s ukrajinskými nevládními organizacemi v Polsku, České republice a na Slovensku a za podpory Mezinárodního visegrádského fondu realizoval projekt „Nejlepší praktiky spolupráce mezi občanskými sdruženími a místními orgány při obhajování zájmů ukrajinských válečných migrantů“.

Potřeba realizace projektu vyplynula ze změn, které nastaly v současném světě v důsledku plnohodnotné války, kterou rusko zahájilo proti Ukrajině 24. února 2022 a která vedla mimo jiné k tomu, že k obrovským migračním tokům lidí prchajících před válkou, což je bezprecedentní jev od Druhé světové války – mnohamilionové masové migraci obyvatelstva a vzniku nucených válečných migrantů, vnitřně vysídlených osob, žadatelů o azyl, uprchlíků, přesídlenců a emigrantů.

Historie zažila v uplynulém půlstoletí mnoho velkých migračních krizí, ale současná ukrajinská migrační krize nemá svým rozsahem, geografii a kvantitativními ukazateli obdoby a dalece převyšuje všechny předchozí.

Tato situace si vyžádala rychlou reakci světa na události, změnu legislativy a přijetí nových zákonů. Již 4. března 2022 Rada EU aktivovala Směrnicí 2001/55/ES o dočasné ochraně, která umožnila osobám, které opustily Ukrajinu 24. února 2022 nebo později, pobývat v zemích EU po dobu jednoho roku s možností prodloužení až na tři roky. Osoby s tímto statutem měly právo na práci, plný přístup ke zdravotní péči, vzdělávání a sociální pomoci. Postupem času se evropské právní předpisy týkající se osob se statutem dočasné ochrany vyvíjely a objevily se nové legislativní iniciativy zaměřené na integraci Ukrajinců v zemi, která je přijala.

Prvními zeměmi, na které dopadla tíha milionové migrační vlny, byli sousedé Ukrajiny, zejména Polsko, Česko a Slovensko, kteří dokázali mobilizovat všechny své vnitřní zdroje, aby pomohli naší zemi a vyřešili problémy ukrajinských válečných migrantů.

Důležitým faktorem úspěšné realizace legislativních iniciativ týkajících se ukrajinských nucených migrantů v těchto zemích byla součinnost úřadů s občanskou společností – jak s těmi občanskými sdruženími, které vznikly po osvobození od komunistické ideologie, rozvíjejí se a etablují, tak s těmi, které teprve nedávno dokončily proces institucionalizace.

Evropská komise již v roce 2001 prohlásila účast veřejnosti za jednu z pěti základních zásad řádné správy a ve své Bílé knize uvádí, že „kvalita, relevance a účinnost politiky EU závisí na zajištění široké účasti veřejnosti ve všech článcích politického řetězce, od koncepce až po realizaci“. Právě na tomto a dalších evropských postulátech demokratické společnosti je postaven dialog o válečných uprchlících a v důsledku toho jsou realizovány postupy spolupráce mezi nevládními organizacemi a místními orgány, včetně obhajování zájmů ukrajinských válečných migrantů. Do těchto procesů jsou zapojeny nejrůznější struktury – od starých s dlouhou historií činnosti

(neboť se jedná o země s autochtonním ukrajinským obyvatelstvem a země se zákony o národnostních menšinách) až po nejnovější, které vznikly v důsledku pracovní a válečné migrace z Ukrajiny. Tato interakce mezi úřady a občanskými sdruženími ukázala, že ve vyspělých demokraciích je „občanská společnost v podstatě formou organizovaného a cílevědomého vlivu společnosti na provádění státní politiky prostřednictvím jejích institucí...“.

Čtyři workshopy s partnery projektu, které se konaly v Praze, Varšavě a Prešově a kterých se zúčastnilo přibližně čtyřicet občanských sdružení z Polska, Česka a Slovenska, potvrdily účinnost této spolupráce. Jednalo se o silné workshopy, které účastníkům umožnily sdílet zkušenosti, identifikovat nové výzvy, diskutovat o problematických otázkách a identifikovat osvědčené postupy spolupráce mezi občanskými sdruženími a místními orgány při obhajování záležitostí ukrajinských válečných migrantů. Sdílení neocenitelných zkušeností partnerů projektu a diseminace nově získaných poznatků mezi občanskými sdruženími v dalších evropských zemích jim pomůže vypracovat a realizovat nové plány a zvýšit jejich efektivitu.

Vojenští a političtí experti označují tuto válku za opotřebávací válku, a proto se nedá očekávat, že by v blízké budoucnosti skončila. To povede k dalšímu nárůstu emigrace a hledání nových životních podmínek pro lidi na Ukrajině, kteří ztratili své domovy a dlouhodobě žijí v nebezpečných oblastech a riskují své životy.

Výsledky tohoto projektu, jak jsou nastíněny v analytické zprávě, tak mohou být užitečné i pro využití na Ukrajině, zejména pro občanské sdružení, které poskytují pomoc vnitřně vysídleným osobám, jejichž příliv neklesá.

Občanské sdružení MIOK vyjadřuje poděkování Mezinárodnímu visegrádskému fondu za podporu projektu.

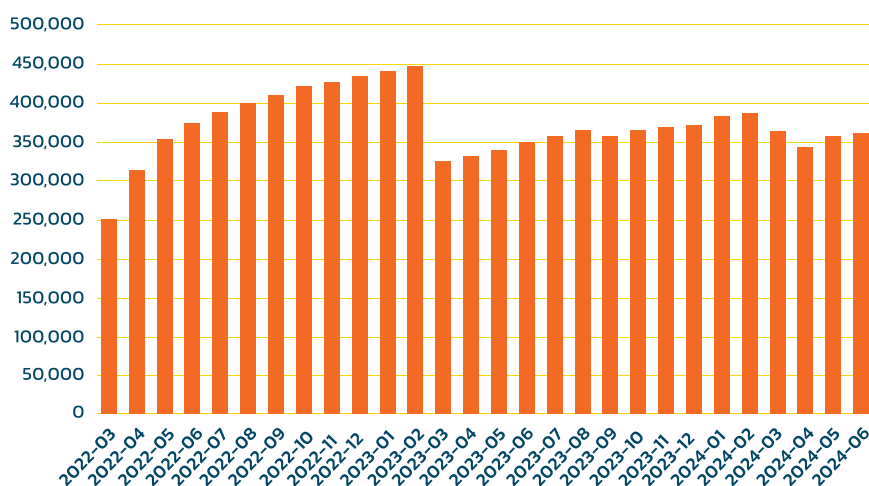
Děkujeme také našim partnerům za spolupráci při realizaci projektu, která byla klíčem k jeho úspěchu:

- Ukrajinské iniciativě v České republice a jejímu předsedovi Bohdanu Rajčyncovi
- Nadaci Uniters (Polsko) a její předsedkyni Halyně Adruškovové
- Svazu Rusínů-Ukrajinců Slovenské republiky a jeho předsedovi Pavlu Bohdanovi

Dynamika a struktura nucené migrace z Ukrajiny do České republiky v důsledku plnohodnotné invaze ruská

Od začátku plnohodnotné ruské invaze na Ukrajinu v únoru 2022 vyhledalo v České republice azyl a mezinárodní ochranu mnoho ukrajinských válečných migrantů. K srpnu 2024 činil celkový počet podaných žádostí ukrajinských nucených migrantů o status dočasné ochrany v České republice něco přes 615 000 osob, z toho 370 900 bylo v zemi oficiálně registrováno¹.

Dynamika udělení statusu dočasné ochrany válečným migrantům z Ukrajiny se vyznačovala nárůstem počtu od března 2022 do února 2023. Během tohoto období se počet uprchlíků zvýšil o téměř 200 tisíc osob. Od března 2023 však došlo k poklesu objemu příchozích a stabilizaci jejich počtu na úrovni 330-380 tis. Tato tendence pokračovala až do června 2024 (obr. 1). Důvodem byl návrat válečných migrantů na Ukrajinu nebo jejich přestěhování do jiných zemí.

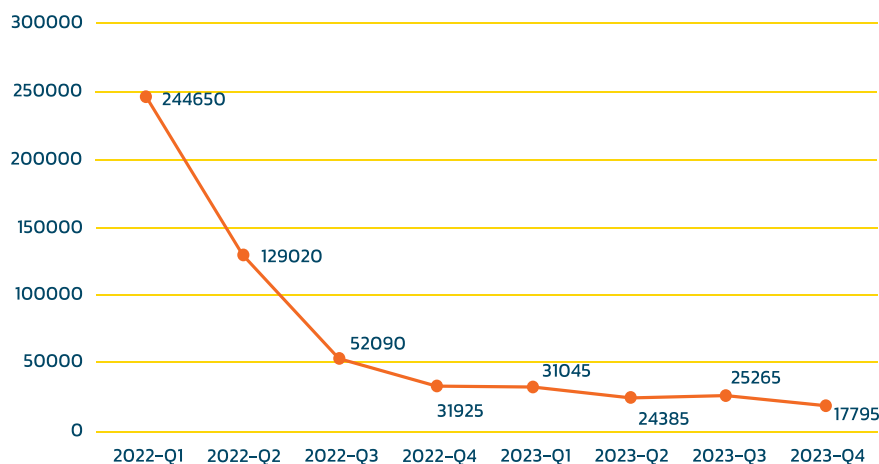
Obr. 1. Počet občanů Ukrajiny na území České republiky s platným statusem dočasné ochrany (ke konci měsíce), počet osob, 2022-2024².

Údaje Eurostat³ ukazují, že většina ukrajinských nucených migrantů získala v prvních dvou čtvrtletích roku 2022 status dočasné ochrany. Zejména v první polovině roku 2022 byl tento status udělen více než 83%, tedy 370 000 příchozích. V roce 2023 se počet uprchlíků se statusem dočasné ochrany výrazně snížil na přibližně 100 000, což bylo méně než 20 % z celkového počtu v letech 2022-2023 (obr. 2).

¹ UNHCR (2024). Ukraine Refugee Situation – Data Explanatory Note. Operational Data Portal. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine#category-25-520683>

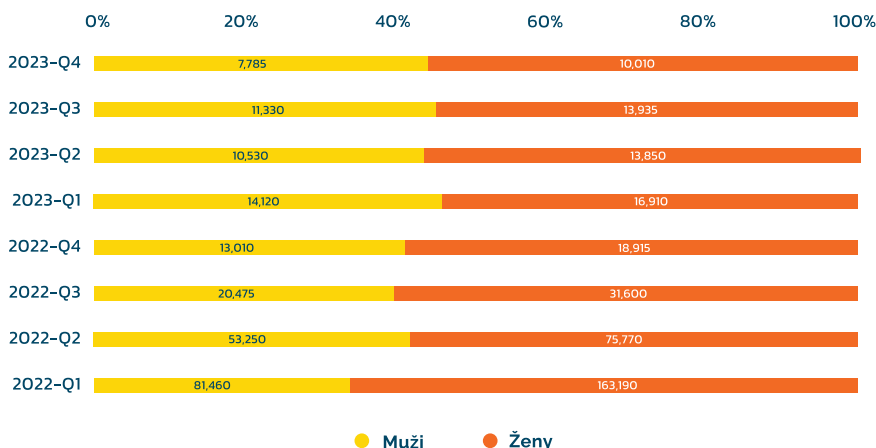
² Eurostat (2024). Data Browser. Beneficiaries of temporary protection at the end of the month by citizenship, age and sex – monthly data. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/MIGR_ASYTPSM_custom_7394287/default/table?lang=en

³ Eurostat (2024). Data Browser. Decisions granting temporary protection by citizenship, age and sex – quarterly data. Statistics. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/bookmark/684d8bce-a18d-4ac7-a3c0-69f2b38f2770?lang=en>

Obr. 2.
Dynamika kladných rozhodnutí o udělení statusu dočasné ochrany ukrajinským občanům, počet rozhodnutí, čtvrtletní údaje, 2022-2023.

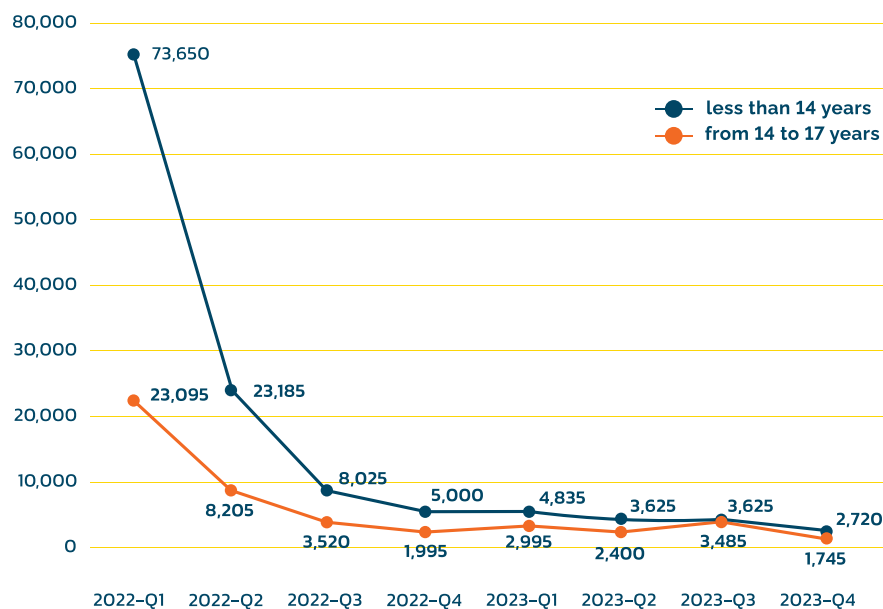
Mezi nucenými migranty se statusem dočasné ochrany převažovaly ženy (62%) nad muži (38%). Tento poměr se ustálil v roce 2022, kdy se většina migrantů přesunula do České republiky. V roce 2023 se však dynamika mezi pohlavími změnila a stala se vyrovnanější – muži tvořili 44 % a ženy 56 % (obr. 3).

Obr. 3.
Dynamika kladných rozhodnutí o udělení statusu dočasné ochrany ukrajinským občanům, rozdělení podle pohlaví, čtvrtletní údaje, 2022-2023⁴

Analýza statistiky Eurostat o podílu ukrajinských dětí, které přišly do České republiky v letech 2022-2023, ukázala, že většinu z nich tvořily děti mladší 14 let (73 %). Zatímco dětí ve věku 14 až 17 let bylo 27 %. Většina dětí přišla během prvních dvou čtvrtletí roku 2022 a jejich celkový podíl za dva roky činil 31 % ze všech válečných migrantů, kteří do země přišli.

⁴ Eurostat (2024). Data Browser. Decisions granting temporary protection by citizenship, age and sex (Male & Female) – quarterly data. Statistics. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/bookmark/d13f30bd-749d-4625-abff-b15eb74451a?lang=en>

Obr. 4.
Dynamika kladných rozhodnutí o udělení statusu dočasné ochrany ukrajinským dětem, věkové rozdělení (do 14 let a od 14 do 17 let), čtvrtletní údaje, 2022-2023.⁵

Designed by Freepik

⁵ Eurostat (2024). Data Browser. Decisions granting temporary protection by citizenship, age and sex (Less than 14 years & From 14 to 17 years) – quarterly data. Statistics. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/bookmark/bcf76946-b9e6-473c-a98d-9a599ecaa09c?lang=en>

Politika České republiky vůči ukrajinským válečným migrantům

Rada Evropské unie přijala Prováděcí rozhodnutí č. 2022/382 ze dne 4. března 2022 v reakci na vlnu válečných migrantů z Ukrajiny, které zaručuje udělení statusu dočasné ochrany podle článku 5 Směrnice 2001/55/ES. Česká republika je jednou z prvních zemí v Evropě, která začala připravovat a přijímat své vnitřní předpisy k zajištění odpovídajícího statusu pro Ukrajince.

Dne 21. března 2022 přijal Parlament České republiky zákon č. 65/2022 o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaných invazí vojsk Ruské federace. Tento zákon (neformálně známý jako „zákon o Ukrajině“ nebo „Lex Ukrajina“) se stal hlavním právním aktem v oblasti ochrany ukrajinských uprchlíků. Zákon obecně obsahoval následující ustanovení:

- dočasnou ochranu uděluje na dobu jednoho roku Ministerstvo vnitra nebo Policie České republiky;
- volný přístup na trh práce a pomoc při hledání zaměstnání (Agentura pro podporu podnikání a investic vytvořila platformu Jobs4UA.cz, která propojuje české firmy a ukrajinské uchazeče o zaměstnání);
- nárok na podporu v nezaměstnanosti;
- humanitární a sociální finanční pomoc;
- poskytnutí bydlení a finanční podpory osobám, které hostí ukrajinské nucené migranty;
- bezplatná doprava.

Kromě toho získali Ukrajinci nárok na bezplatné zdravotní pojištění a rovný a volný přístup ke vzdělání pro děti. Váleční migranti, kteří se nacházeli v tíživé finanční situaci, navíc dostali prostřednictvím úřadu práce příspěvky, jejichž výše se pohybovala v rozmezí 300-400 korun denně⁶.

Důležité byly záruky v oblasti zdravotní péče a zavedení systému opatření pro děti mladší 15 let, které přišly do České republiky bez zákonných opatrovníků⁷. Vytvoření vhodného systému podmínek pro zajištění práva na práci bez jakýchkoli povolení bylo samostatně zakotveno v zákoně č. 66/2022 ze dne 21. března 2022 o opatřeních v oblasti zaměstnanosti a oblasti sociálního zabezpečení v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace. Ten definuje osoby se statutem dočasné ochrany jako účastníky pracovněprávních vztahů, což jim dává právo pracovat za stejných podmínek jako občanům České republiky⁸.

Jedním z hlavních prvků politiky české vlády v oblasti zaměstnávání občanů z Ukrajiny bylo pořádání bezplatných jazykových kurzů. To umožnilo přesídleným osobám registrovaným jako uchazeči o zaměstnání požádat o financování kurzů českého

⁶ Мотрук С. (2023). Політика Чеської Республіки щодо біженців російсько-української війни: головні тенденції та нові виклики. *European historical studies*, 25 (2), 59-73.

⁷ Zakony pro lidi (2024). Fragment #f7372432 zákona č. 65/2022 Sb. o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-65#f7372432>

⁸ Zakony pro lidi (2024). Fragment #f7372507 zákona č. 66/2022 Sb. o opatřeních v oblasti zaměstnanosti a oblasti sociálního zabezpečení v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace – něni od 01.07.2024. URL: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2022-66#f7372507>

jazyka. Vláda zavedla ustanovení o poskytování dávkové pomoci migrantům, jejichž příjem jim neumožňuje uspokojit základní životní potřeby. Zároveň byla registrace na českém úřadu práce příležitostí k nalezení zaměstnání. Válečným migrantům byla poskytnuta široká škála pracovních podmínek: spravedlivé a rovné zacházení ze strany českých zaměstnavatelů, práce podle pracovní smlouvy, otázky odměňování a garance minimální výše mzdy, bezpečné podmínky, dostupnost zdravotního a sociálního pojištění a placené dovolené. Nejvyšší zákonodárný orgán České republiky stanovil, že v případě porušení pracovních práv je třeba se obrátit na Ministerstvo práce a sociálních věcí a Státní úřad inspekce práce⁹.

Česká republika rovněž usnadnila integraci a adaptaci nucených migrantů na nové životní podmínky prostřednictvím bezplatné právní a psychologické pomoci. Za prvé, Ministerstvo vnitra České republiky vytvořilo dvojjazyčnou webovou stránku pro občany Ukrajiny pobývající na jejím území. Za druhé se v rozhlase a televizi objevily různé pořady v ukrajinském jazyce. Za třetí byly vytvořeny aplikace pro mobilní použití – Smart Migration a Umapa¹⁰.

Následně Parlament České republiky přijal následující zákony - č. 175/2022, č. 198/2022 a č. 206/2022 - které se týkaly vytvoření národního systému podmínek pro přijímání a integraci nucených migrantů. Jednalo se o různá opatření, která měla lépe zajistit přístup ke službám a definovat požadavky na ně, a také o poskytování bydlení jako veřejné služby. Tyto zákony se staly důsledným doplňkem prvotní verze „Lex Ukrajina“ a změny, které do ní byly zavedeny, jsou prováděny postupně¹¹.

Na konci roku 2023 přijala Česká republika ustanovení, které prodlužuje dočasnou ochranu válečných migrantů z Ukrajiny až do roku 2025. Ukrajinci by se kvůli tomu měli zaregistrovat na webové stránce Ministerstva vnitra České republiky. Tento status bude migrantům i nadále zajišťovat přístup na trh práce, veřejné zdravotní pojištění, vzdělávání a další sociální služby. Od července letošního roku vstoupí v platnost změny v podpoře ubytování migrantů a výpočtu finanční humanitární pomoci v České republice, jak je definuje legislativní novela známá jako „Lex Ukraine V“¹².

Díky včasné a rozsáhlé legislativní aktivitě tak Česká republika dokázala vytvořit a realizovat příznivé podmínky pro integraci a adaptaci ukrajinských nucených migrantů, kteří si zemi často volili za své hlavní místo pobytu do dvou let od plnohodnotné invaze. Politiku státu lze označit za pozitivní vůči přijímání válečných migrantů z Ukrajiny, ale zároveň za měnící se v souladu se zájmy státních orgánů v rámci migrační politiky.

⁹ Андрощук І. (2023). Політика Чеської Республіки щодо захисту українських біженців після повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну. Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління, 71 (5), С. 19. Також відповідну інформацію слід шукати на сайті Державної служби зайнятості Чеської Республіки. URL: <https://www.mpsv.cz>

¹⁰ Ministerstvo práce a sociálních věcí (2024). Pomoc občanům Ukrajiny. URL: <https://www.mpsv.cz/pomoc-ukrajine>

¹¹ Мотрук С. (2023). Політика Чеської Республіки щодо біженців російсько-української війни: головні тенденції та нові виклики. European historical studies, 25 (2), С. 65.

¹² Blin S., Cahill Billings N. (2022) 'Czech Republic: A social protection country profile for the Ukraine crisis response'. Social Protection Technical Advice. Assistance and Resources (STAAR) Facility. DAI Global UK Ltd: United Kingdom.

Úloha občanské společnosti při pomoci ukrajinským nuceným migrantům

Podpora a pomoc poskytovaná válečným migrantům z Ukrajiny také do značné míry závisela na nevládních organizacích na místní úrovni. Podle údajů Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky poskytovaly nevládní organizace nuceným migrantům v České republice nejprve základní pomoc, později se však zabývaly dalšími specifickými potřebami, jako je přístup k informacím, právní poradenství, lékařská a psychosociální podpora a péče o seniory a zdravotně postižené osoby¹³. Za účasti státních institucí, sociálních a zdravotnických pracovníků a dobrovolníků byly vytvořeny sítě regionálních center pomoci (KACPU). Díky rychlé reakci české společnosti byly připraveny školy, tělocvičny a kluby jako místa pro ubytování válečných migrantů. Občanský sektor se tak stal spolehlivým a nepostradatelným partnerem při pomoci státu při plnění jeho informačních a humanitárních funkcí v letech 2022–2024.

Na podpoře a usnadňování integrace Ukrajinců v České republice se podílí řada místních nevládních organizací. Zvláště důležitou roli v těchto procesech sehrálo Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty. Bylo založeno jako zastřešující organizace pro občanská sdružení, které se zasazují o práva cizinců v zemi. Tvoří ho více než dvě desítky organizací, které poskytují humanitární pomoc, právní a sociální poradenství migrantům, zvyšují informovanost veřejnosti a podporují mezikulturní dialog. Konsorcium koordinuje spolupráci mezi nevládními organizacemi a buduje síť partnerů v oblasti migrace. Sdružení se opírá o zkušenosti, znalosti a výzkum, aby mohlo analyzovat stávající tendence a formulovat odborná doporučení. Konsorcium spolupracuje se státními orgány i mezinárodními organizacemi, vzdělávacími institucemi a médii, čímž prohlubuje partnerské vztahy s cílem pomáhat migrantům (včetně těch z Ukrajiny) trvale i v současnosti¹⁴.

Jednou z důležitých oblastí činnosti českých občanských sdružení v letech 2022–2024 byla zaměstnanost, kdy v rámci příslušných programů byla válečným migrantům z Ukrajiny nabízena možnost založit nebo obnovit podnikání v hostitelské zemi. Dalším důležitým tématem byla psychiatrická a psychosociální pomoc v obtížných emočních situacích a také zapojení migrantů do dobrovolnické činnosti¹⁵. Organizace věnovaly pozornost posilování mezikulturního dialogu za účelem komunikace mezi různými etnickými skupinami, mezi něž patří i váleční migranti z Ukrajiny. Proto bylo nedílnou součástí pravidelné pořádání různých informačních, školicích, vzdělávacích a společensko-kulturních akcí s cílem zlepšit podmínky pro mezilidskou interakci. V této souvislosti se role některých organizací zaměřovala na monitorování situace v oblasti integrace a předcházení segregaci v české společnosti¹⁶. V České republice působí také občanská sdružení ukrajinské diaspory, které pomáhají nuceným migrantům s řešením především legislativních problémů, zachováním kulturních tradic a národní identity.

¹³ Blin S., Cahill Billings N. (2022) 'Czech Republic: A social protection country profile for the Ukraine crisis response'. Social Protection Technical Advice. Assistance and Resources (STAAR) Facility. DAI Global UK Ltd: United Kingdom. P. 8.

¹⁴ Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty (2024). Členské organizace. URL: <https://migracnikonsorcium.cz/cs/>

¹⁵ Мотрук С. (2023). Політика Чеської Республіки щодо біженців російсько-української війни: головні тенденції та нові виклики. European historical studies, 25 (2), С. 67.

¹⁶ UNHCR (2024). UNHCR Czechia Help website – Community events. URL: <https://help.unhcr.org/czech/uk/where-to-look-for-help/community-events/>

Vzhledem k širokému početnímu zastoupení občanských sdružení i oblastem jejich působení se tak státu dostalo významné podpory při realizaci komplexní pomoci válečným migrantům z Ukrajiny při jejich integraci, adaptaci a usídlení v České republice jako hostitelské zemi. Taková součinnost veřejného sektoru s orgány státní a místní správy při řešení řady právních, sociálních, ekonomických aj. otázek byla efektivní pro obě strany: jak pro stát a společnost, která Ukrajince přijala, tak pro válečné migranty, kteří v letech 2022-2024 získali příznivé životní podmínky.

Příklady nejlepších praktik spolupráce nevládních organizací v České republice a místních samospráv při řešení otázek ukrajinských válečných migrantů

NÁZEV OBČANSKÉHO SDRUŽENÍ

CENTRUM HUMANITÁRNÍ POMOCI CEHUPO V TEPLICÍCH

Centrum humanitární pomoci CeHuPo v Teplicích (Česká republika) je nevládní nezisková organizace založená na ideálech humanismu, svobody, rovnosti a solidarity. Centrum bylo oficiálně otevřeno 1. října 2022, ale svou činnost vyvíjí již od března téhož roku v prostorách domu své zakladatelky Lucie Beyerové.

Organizace nabízí širokou škálu služeb, včetně humanitární pomoci (oblečení, nábytek, nádobí a dětské potřeby), psychologické podpory a pracovního poradenství.

Centrum také pravidelně pořádá akce, jako jsou semináře, přednášky a setkání s odbornými konzultanty, kteří mohou ukrajinským nuceným migrantům v České republice pomoci řešit různé problémy spojené s adaptací v nové zemi.

NÁZEV PROJEKTU NEBO INICIATIVY

ADAPTACE, INTEGRACE A PSYCHOSOCIÁLNÍ PODPORA OSOB S DOČASNOU OCHRANOU

PARTNEŘI PROJEKTU

SOS Ukrajina „Člověk v tísní“, město Teplice a Ministerstvo vnitra ve spolupráci s Úřadem Vysokého komisaře OSN, Český červený kříž, Mezinárodní organizace pro migraci (MOM), Ukrajinská iniciativa, Konto Bariéry.

POPIS PROJEKTU NEBO INICIATIVY

MÍSTO REALIZACE

Česká republika, Ústecký kraj (Teplice, Bílina, Krupka, Ústí nad Labem a okolí)

DOBA REALIZACE

2022 - dodnes

ÚKOLY PROJEKTU

- pomoci nuceným migrantům, jejich dětem a starším lidem zvládnout přestěhování do nové země;
- poskytnout skutečnou pomoc založenou na přátelském přístupu a porozumění;
- vzít nucené migranty „pod své křídlo“ a pomoci jim využít toto životní období k osobnímu rozvoji;
- pomáhat udržovat kulturní praktiky se zaměřením na vlastní kulturu;
- obnovit základní potřeby nucených migrantů - bydlení, vybavení, práce, škola, školka, zdravotní péče;
- zvýšit šance nucených migrantů na úspěch v hostitelské zemi prostřednictvím vzdělávacích aktivit, kurzů, koučování;
- poskytovat psychologickou pomoc nuceným migrantům a vzájemně se podporovat.

ČINNOSTI V RÁMCI PROJEKTU A JEHO VÝSLEDKY

Projektový tým poskytuje podporu ukrajinským nuceným migrantům, jedná s institucemi, městskými úřady a organizacemi. V rámci projektu se podařilo získat více než 3 miliony korun, které byly použity na přímou pomoc nuceným migrantům, jako jsou kaucí na bydlení, nákup bytového zařízení a pojištění domácnosti. V Centru se podařilo zaměstnat 8 nucených migrantů, kteří pracují v oblasti adaptace a humanitární pomoci. Během roku 2023 organizace v rámci projektu poskytla přístřeší více než 45 rodinám s plnou péčí - od vyjednání bydlení až po ubytování a zajištění veškerého vybavení, neboť domy v České republice jsou pronajímány prázdné. Tým Centra pomohl zapsat

děti nucených migrantů do škol a školek a poskytl jim volnočasové aktivity. Každý měsíc využije služeb dvou psychologů projektu až 120 nucených migrantů. V případě potřeby pracují odborníci i mimo pracovní dobu a o víkendech. Celkem program pomohl desítkám ukrajinských nucených migrantů vyřešit jejich naléhavé sociální a ekonomické problémy.

PRVKY, KTERÉ PŘÍSPĚLY K REALIZACI PROJEKTU

Hlavně lidský faktor a pochopení složité situace. Místní politici neposkytli podporu v prvním roce plnohodnotné ruské invaze na Ukrajinu. Situace se zlepšila poté, co tým Centra za tuto otázku lobboval a poukázal na potřebu finanční pomoci. Největší finanční podporu zpočátku poskytla nadace SOS Ukrajina „Člověk v tísni“. Dalším významným dárcem byla Mezinárodní organizace pro migraci (MOM).

VÝZVY NEBO PROBLÉMY

Vysoká proměnlivost situace a událostí na samotné Ukrajině. Příliv aktivistů pro práci v Centru, které je podfinancované, a odliv dobrovolníků po dvou a půl letech. Je velmi obtížné pracovat 24 hodin denně, 7 dní v týdnu pod tlakem a starostí o to, jak může organizace podporovat nucené migranty a zároveň získávat finanční prostředky na údržbu Centra.

NÁZEV OBČANSKÉHO SDRUŽENÍ

UKRAJINSKÁ INICIATIVA JIŽNÍ MORAVY

Ukrajinská iniciativa jižní Moravy je česká nevládní nezisková organizace, která podporuje Ukrajince v České republice a propaguje ukrajinský jazyk, kulturu, historii a současné reálie mezi Čechy. Organizace byla založena ukrajinskými aktivisty v roce 2014.

Posláním organizace je vytvářet pozitivní obraz Ukrajiny prostřednictvím prezentace ukrajinské kultury a jazyka obyvatelům Brna a jižní Moravy; podporovat pozitivní vztahy mezi českými občany a Ukrajinci a vytvářet prostor pro vzájemný dialog.

Hlavní směry činnosti: pořádání kulturních, vzdělávacích a dalších akcí; jazykové kurzy a vedení ukrajinské knihovny; poskytování informací potřebných pro integraci Ukrajinců do české společnosti.

NÁZEV PROJEKTU NEBO INICIATIVY

UKRAJINSKÉ CENTRUM V BRNĚ

PARTNEŘI PROJEKTU

Ratolest, Magistrát města Brna, Ženský vzdělávací spolek Vesna, Centrum pro cizince JMK.

POPIS PROJEKTU NEBO INICIATIVY

MÍSTO REALIZACE

Česká republika, Brno

DOBA REALIZACE

2022 – dodnes

ÚČEL PROJEKTU

Cílem Centra je usnadnit integraci Ukrajinců do české společnosti a prezentaci Ukrajiny v České republice na různých úrovních.

ČINNOSTI V RÁMCI PROJEKTU A JEHO VÝSLEDKY

Centrum nabízí širokou škálu služeb, které pomáhají nuceným migrantům cítit se v novém prostředí vítání a podporují je. Kromě odborné psychologické a právní pomoci, sociálního poradenství a kurzů českého jazyka organizuje tým Centra také různé přednášky, workshopy a dětské skupiny. Téměř všechny služby Centra jsou nuceným migrantům poskytovány zdarma.

PRVKY, KTERÉ PŘÍSPĚLY K REALIZACI PROJEKTU

Otevřenost vlády ke spolupráci, dodatečné financování pro pořádání akcí, podpora ze strany partnerů. Také kvalitní a intenzivní práce samotného projektového týmu, iniciativa a advokacie.

VÝZVY NEBO PROBLÉMY

Nedostatečné financování, protože většina dotací pokrývá materiální podporu nebo přímou práci s klienty. Aby však byla organizace úspěšná, je nutné mít také zaměstnance, kteří podporují samotnou činnost organizace (řízení projektů, účetnictví, marketing atd.). Financování těchto pozic je obtížné.

NÁZEV OBČANSKÉHO SDRUŽENÍ

PRAŽSKÝ MAJDAN

Pražský Majdan je nezisková organizace založená českými a ukrajinskými aktivisty na podporu Revoluce důstojnosti. Iniciativa je jednou z nejdéle trvajících pouličních akcí, která začala 6. září 2014 v centru Prahy na Staroměstském náměstí.

Organizace je sdružením příznivců demokratických hodnot, lidských práv, svobody, evropské a transatlantické spolupráce a evropské integrace České republiky a Ukrajiny. Jejím cílem je vzdělávací činnost, podpora česko-ukrajinské spolupráce a podpora evropské integrace Ukrajiny.

Pražský Majdan se zabývá nejen informováním evropského společenství o událostech na Ukrajině, ale také realizuje humanitární projekty a shromažďuje finanční prostředky na přímou pomoc obětem ruské agrese na Ukrajině.

NÁZEV PROJEKTU NEBO INICIATIVY

UKRAJINSKÉ CENTRUM NUSLE – CENTRUM PRO POMOC UKRAJINĚ

PARTNEŘI PROJEKTU

Ukrajinské centrum Nusle – Centrum pro pomoc Ukrajině

POPIS PROJEKTU NEBO INICIATIVY

MÍSTO REALIZACE

Česká republika, Praha

DOBA REALIZACE

2022 – dodnes

ÚČEL PROJEKTU

Centrum má za cíl usnadnit integraci a adaptaci ukrajinských nucených migrantů do české společnosti a pomoci Ukrajincům stát se nezávislími na humanitární pomoci.

ČINNOSTI V RÁMCI PROJEKTU A JEHO VÝSLEDKY

Centrum NUSLE se stalo bezpečným útlukem pro tisíce Ukrajinců, kteří byli nuceni opustit svou zemi kvůli plnohodnotné válce.

Tým iniciativy pomáhá ukrajinským nuceným migrantům najít bydlení, zaměstnání, lékařskou péči a vzdělání pro děti a mládež. Pracovníci Centra rovněž poskytují informace, psychologickou a sociální podporu. Průměrně prostor navštíví 2 500 osob měsíčně.

Kromě toho Centrum přijímá a odesílá humanitární pomoc, zdravotnický materiál, vybavení, techniku a ochranné prostředky na záchranu životů ukrajinských vojáků.

PRVKY, KTERÉ PŘÍSPĚLY K REALIZACI PROJEKTU

Profesionální a iniciativní tým Centra Nusle; spolupráce s vládními institucemi a občanskými sdruženími; důvěra, solidarita a finanční podpora ze strany partnerů a dárců projektu.

NÁZEV PROJEKTU NEBO INICIATIVY

UKRAJINSKÝ PROSTOR PRO MLÁDEŽ CREATIVE HUB NUSLE

PARTNEŘI PROJEKTU

Magistrát hl. m. Prahy 4 a People in Need

POPIS PROJEKTU NEBO INICIATIVY

MÍSTO REALIZACE

Česká republika, Praha

DOBA REALIZACE

2023 – dodnes

ÚČEL A ÚKOLY PROJEKTU

Cílem prostoru pro mládež je vytvořit v Praze komunitu, kde ukrajinská mládež může najít nové přátele, všestranně se rozvíjet, dělat své oblíbené věci obklopena stejně smýšlejícími lidmi a trávit svůj volný čas bezpečně, zajímavě a užitečně.

ČINNOSTI V RÁMCÍ PROJEKTU A JEHO VÝSLEDKY

HUB Nusle sdružuje mladé lidi a poskytuje prostor pro plánování a pořádání různých neformálních, vzdělávacích, zábavných a kulturních akcí a také pro podporu sociální role mladých lidí ve společnosti.

HUB pořádá tvůrčí workshopy pro mládež, jazykové kurzy, tréninky pro rozvoj komunikačních dovedností, osobní růst, profesní sebeurčení a především přátelská

setkání s českými vrstevníky. Prostor vytváří uvolněnou atmosféru pro nová seznámení a komunikaci v kruhu stejně smýšlejících lidí prostřednictvím ukrajinské a české komunity.

PRVKY, KTERÉ PŘÍSPĚLY K REALIZACI PROJEKTU

Profesionální a iniciativní tým Creative HUB Nusle a finanční podpora partnerů a dárců projektu.

NÁZEV OBČANSKÉHO SDRUŽENÍ

REGIONÁLNÍ UKRAJINSKÝ SPOLEK VE VÝCHODNÍCH ČECHÁCH

Regionální ukrajinský spolek ve Východních Čechách je nezisková organizace, která podporuje kulturu, tradice a zvyky Ukrajinců v České republice i v zahraničí. Svaz pořádá kulturní, turistické a sportovní akce. Cílem je sjednotit Ukrajince ve Východních Čechách, poskytnout jim veškeré možné informace a podporu při jejich integraci do evropské společnosti.

NÁZEV PROJEKTU NEBO INICIATIVY

INFORMAČNÍ PODPORA UKRAJINCŮ SE STATUSEM DOČASNÉ OCHRANY V HRADCI KRÁLOVÉ

PARTNEŘI PROJEKTU

Integrační centrum pro cizince v Hradci Králové, Magistrát města Hradec Králové, Krajský úřad v Hradci Králové, UNHCR

POPIS PROJEKTU NEBO INICIATIVY

MÍSTO REALIZACE

Česká republika, Hradec Králové

DOBA REALIZACE

15. dubna 2024 – 31. července 2024

ÚČEL A ÚKOLY PROJEKTU

Cílem iniciativy je pomoci Ukrajincům s integrací a adaptací na prostředí nové země pobytu a poskytnout aktuální informace o možnostech a právech ukrajinských nucených migrantů v České republice.

ČINNOSTI V RÁMCI PROJEKTU A JEHO VÝSLEDKY

Součástí projektu jsou přednášky a workshopy o adaptaci Ukrajinců na nové prostředí a školení o osobním a profesním růstu. Setkání se konala každý pátek.

PRVKY, KTERÉ PŘÍSPĚLY K REALIZACI PROJEKTU

Otevřenost vlády ke spolupráci, zejména projektová činnost organizace jsou podporovány regionálními a městskými správami

VÝZVY NEBO PROBLÉMY

Hledání prostor pro realizaci projektu, protože na dlouhodobý pronájem nejsou finanční prostředky

NÁZEV PROJEKTU NEBO INICIATIVY

DNY UKRAJINSKÉ KULTURY V HRADCI KRÁLOVÉ

PARTNEŘI PROJEKTU

Integrační Centrum pro cizince v Hradci Králové, Magistrát města Hradec Králové, Krajský úřad v Hradci Králové

POPIS PROJEKTU NEBO INICIATIVY

MÍSTO REALIZACE

Česká republika, Hradec Králové

DOBA REALIZACE

2013 - dodnes

ÚČEL A ÚKOLY PROJEKTU

Cílem Dnů ukrajinské kultury je představit obyvatelům a návštěvníkům města ukrajinskou kulturu, umění a tradice. Festival je zároveň poděkováním obyvatelům města a Královéhradeckého kraje za pomoc Ukrajincům.

ČINNOSTI V RÁMCI PROJEKTU A JEHO VÝSLEDKY

Festival se tradičně koná každý rok v září a trvá několik dní. Akce má vždy bohatý program: tvůrčí workshopy a soutěže pro děti a mládež, módní přehlídky ukrajinského oblečení, výstavy obrazů, keramiky a výšivek, výtvarný plenér, koncerty a výlety.

Dny ukrajinské kultury jsou příležitostí pro širokou veřejnost, aby se seznámila s Ukrajinou, a pro nucené migranty z Ukrajiny, aby se setkali a vzájemně se podpořili.

PRVKY, KTERÉ PŘÍSPĚLY K REALIZACI PROJEKTU

Otevřenost vlády ke spolupráci, zejména projekt je finančně podporován krajským a městským správami

NÁZEV OBČANSKÉHO SDRUŽENÍ

SKAUTSKÝ INSTITUT

Skautský institut pracuje v duchu hodnot skautského hnutí, prosazuje ve společnosti převládající principy demokracie, svobody a solidarity a pomáhá lidem rozvíjet a realizovat jejich potenciál. Jeho posláním je uchovávat paměť o skautingu, propagovat ho a zpřístupňovat ho pro výzkum. Organizace vytváří prostor pro setkávání, diskuse a hledání nových podnětů.

NÁZEV PROJEKTU NEBO INICIATIVY

KOMUNITNÍ CENTRUM SVITLO

PARTNEŘI PROJEKTU

Městská vláda Prahy, Skautský institut, Alza, Simplea pojišťovna, Mezinárodní organizace pro migraci (MOM) v České republice

POPIS PROJEKTU NEBO INICIATIVY

MÍSTO REALIZACE

Česká republika, Praha

DOBA REALIZACE

2022 - dodnes

ÚČEL A ÚKOLY PROJEKTU

Komunitní centrum Svitlo pomáhá s adaptací a integrací ukrajinských nucených migrantů v České republice. Prostor byl vytvořen pro Ukrajince a místní obyvatele, kteří jsou otevřeni komunikaci, novým známostem a spolupráci. Centrum je místem, kde lze získat nové poznatky a načerpat sílu pro další činnost.

ČINNOSTI V RÁMCI PROJEKTU A JEHO VÝSLEDKY

Komunitní centrum Svitlo je bezpečným prostorem, který spojuje lidi a poskytuje jim příležitost k setkávání a vzájemné komunikaci. Organizace provádí:

- sociální, právní a psychologické poradenství, zejména tým má psychologa na plný úvazek;
- bezplatné kurzy českého jazyka a konverzační kluby a kroužky výuky angličtiny;
- kariérní poradenství a různé podnikatelské a ženské kluby;
- kurzy finanční gramotnosti a kurzy online povolání;
- umělecké kurzy, včetně různých tvůrčích dílen, arteterapie a herní terapie;
- filmový klub a různé divadelní workshopy;
- různé pohybové aktivity, jako je zumba, jóga, fitness, bachata, gymnastika.

V komunitním centru je volně přístupná knihovna a studovna, kde lze pracovat a studovat. Ve všední dny odpoledne je k dispozici také dětský koutek, kde mohou rodiče nechat své děti. Kromě toho se v prostorách nachází kontaktní centrum informační podpory pro nucené migranty z Ukrajiny s názvem Infopoint - Praha pomáhá Ukrajincům. Každý den prostor navštíví v průměru 100-250 lidí.

PRVKY, KTERÉ PŘÍSPĚLY K REALIZACI PROJEKTU

Podpora městské vlády Prahy, stejně jako iniciativa dobrovolníků a obyčejných Ukrajinců, kteří se do realizace projektu zapojili.

NÁZEV OBČANSKÉHO SDRUŽENÍ

UKRAJINSKÁ INICIATIVA V ČESKÉ REPUBLICE

Ukrajinská iniciativa v České republice je nezisková organizace, která působí podle národního a veřejného principu. Organizace byla založena ukrajinskými aktivisty v roce 1993. Jejím cílem je podpora a rozvoj ukrajinské kultury v rámci evropské a české společnosti. Iniciativa pořádá kulturní a společenské akce, aktivně pomáhá Ukrajině a poskytuje naší zemi silnou humanitární a vojenskou podporu.

NÁZEV PROJEKTU NEBO INICIATIVY

ČASOPIS PRO UKRAJINCE V ČESKÉ REPUBLICE „POROHY“

PARTNEŘI PROJEKTU

Časopis vychází za finanční podpory Ministerstva kultury České republiky

POPIS PROJEKTU NEBO INICIATIVY

MÍSTO REALIZACE

Česká republika, Praha

DOBA REALIZACE

1992 - dodnes

ÚČEL, ÚKOLY A HLAVNÍ ČINNOST PROJEKTU

Časopis Porohy je kulturně-politický časopis a informační průvodce, který pomáhá Ukrajincům v České republice orientovat se v současném prostředí a udržovat kontakt s Ukrajinou. Časopis nabízí aktuální analytiku, rozhovory s předními osobnostmi politického, společenského a kulturního života, ale také historické a kulturní události, oznámení o akcích a praktické rady pro ty, kteří žijí v České republice.

V prvních měsících ruské plnohodnotné invaze na Ukrajinu vydávala redakce zvláštní čísla časopisu. Tým časopisu poskytoval přehledy důležitých a spolehlivých informací pro nově příchozí ukrajinské nucené migranty o zvláštnostech pobytu v České republice, včetně publikací o bydlení, vzdělávání, financích, zdravotní péči, zaměstnání a vyřizování dokladů.

NÁZEV OBČANSKÉHO SDRUŽENÍ

SLOVO 21

Slovo 21 je nezisková a nevládní organizace založená v roce 1999 v Praze. Iniciativa realizuje vzdělávací a kulturní projekty a pracuje především se dvěma cílovými skupinami – romskou komunitou a cizinci žijícími v České republice. Mezi hlavní cíle organizace patří ochrana lidských práv, rozvoj tolerance vůči národnostním menšinám, boj proti rasismu a xenofobii, podpora vzdělávání a zaměstnanosti a integrace národnostních menšin do prostředí. Iniciativa realizuje projekty po celé České republice.

NÁZEV PROJEKTU NEBO INICIATIVY

SLOVO 21 PRO UKRAJINU

PARTNEŘI PROJEKTU

Ministerstvo vnitra České republiky, Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky, Úřad vysokého komisaře OSN, MOM, Bader Philanthropies, Nadace krále Baudouina, People in Need, ERGO Network, Nadace Olgy Havlové.

POPIS PROJEKTU NEBO INICIATIVY

MÍSTO REALIZACE

Česká republika

DOBA REALIZACE

2022 - dodnes

ÚČEL A ÚKOLY PROJEKTU

Cílem projektu je pomoci ukrajinským nuceným migrantům integrovat se do společnosti v České republice prostřednictvím výuky českého jazyka, poskytování informační podpory a zapojení do různých kulturních akcí.

ČINNOSTI V RÁMCI PROJEKTU A JEHO VÝSLEDKY

Iniciativa byla zahájena v prvních týdnech plnohodnotné ruské invaze na Ukrajinu. V rámci projektu jsou prováděny následující činnosti:

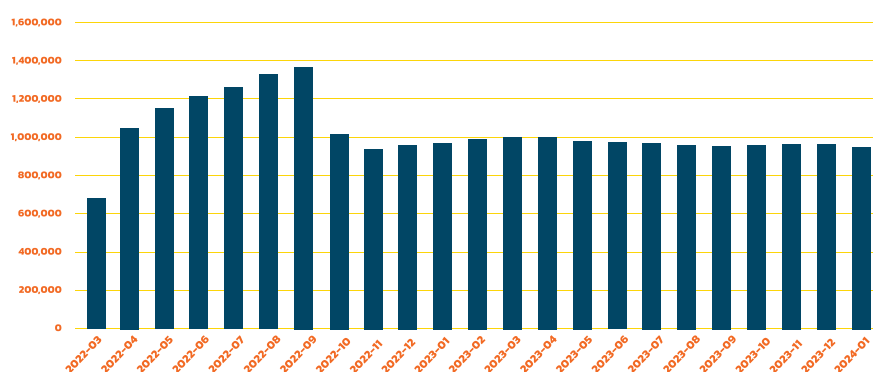
- poskytování základní pomoci ukrajinským nuceným migrantům, včetně ubytování, potravin, oblečení, léků atd. Celkem bylo humanitární pomoci poskytnuto více než 2000 Ukrajinců.
- informační a integrační setkání, která poskytují užitečné informace o životě v novém prostředí: práva a povinnosti ukrajinských nucených migrantů, specifika vzdělávacího nebo zdravotnického systému, podmínky zaměstnávání, české zvyky a tradice. Setkání se uskutečnili ve více než 80 městech a obcích po celé zemi.
- intenzivní kurzy češtiny pro dospělé a děti. Kurzu se zúčastnilo téměř 1500 ukrajinských nucených migrantů.
- kulturní akce, včetně tanečních, hudebních či cirkusových workshopů, sportovní akce a dětské dny, výtvarné a cukrářské kurzy atd.
- integrační aktivity pro ukrajinské ženy a jejich děti: mentoring, podpora duševního a fyzického zdraví, arteterapie atd.
- provedení průzkumu současné situace a potřeb ukrajinských nucených migrantů. Průzkum měl pomoci státu vytvořit strategické materiály pro integraci Ukrajinců v zemi.

PRVKY, KTERÉ PŘÍSPĚLY K REALIZACI PROJEKTU

Podpora a efektivní spolupráce s partnery projektu.

Dynamika a struktura nucené migrace z Ukrajiny do Polska v důsledku plnohodnotné invaze ruská

Od začátku plnohodnotné ruské invaze na Ukrajinu v roce 2022 vyhledalo v Polsku azyl a mezinárodní ochranu velké množství ukrajinských nucených migrantů. K červnu 2024 činil počet žádostí podaných ukrajinskými nucenými migranty o status dočasné ochrany v Polsku více než 1,8 milionu, z nichž 957 500 bylo v zemi oficiálně registrováno¹. Pozitivní dynamika růstu počtu ukrajinských občanů s udělenou dočasnou ochranou v Polsku byla pozorována až do září 2022, poté došlo k poklesu o více než 300 tisíc osob (obr. 1). Důvodem byl návrat nucených migrantů na území Ukrajiny, jakož i jejich přestěhování do třetích zemí.

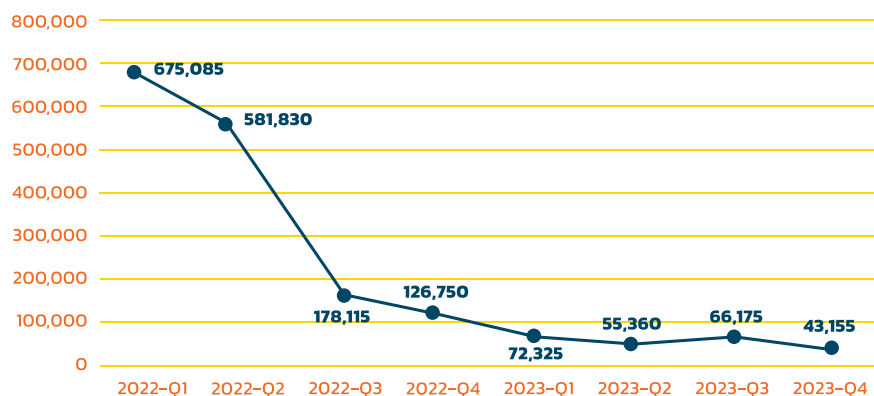

Obr. 1.
Počet občanů
Ukrajiny na území
Polské republiky s
platným statusem
dočasné ochrany (ke
konci měsíce), počet
osob, 2022-2024².

Obecně většina ukrajinských nucených migrantů přišla do Polska v první polovině roku 2022, což dokládá dynamika rozhodnutí o udělení statusu dočasné ochrany (obr. 2). V první polovině roku 2022 tak tento status získalo 80,5 % všech Ukrajinců, kteří přicestovali do Polska v průběhu roku 2022, a to i přesto, že v tomto roce bylo celkem uděleno status dočasné ochrany více než 1,5 milionu ukrajinských občanů. Zároveň v roce 2023 činil celkový počet kladných rozhodnutí o udělení tohoto statusu v Polsku něco málo přes 237 tisíc.

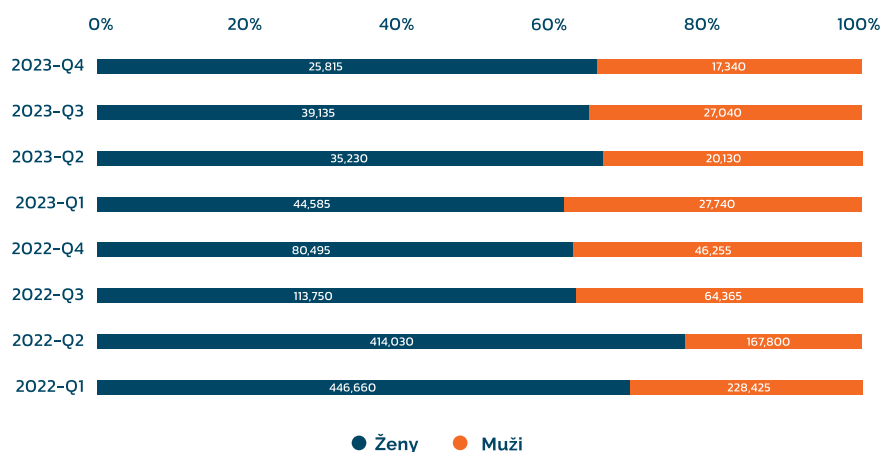
¹ UNHCR. (2024). Ukraine Refugee Situation -. <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine#category-25-520683>

² Eurostat. (2024), Decisions granting temporary protection by citizenship, age and sex. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/migr_asytpfq_custom_9902919/default/table?lang=en

Obr. 2.
Dynamika kladných rozhodnutí o udělení statusu dočasné ochrany ukrajinským občanům, počet rozhodnutí, čtvrtletní údaje, 2022-2023 ³.

Většinu (67 %) ukrajinských občanů, kterým byla v Polsku v letech 2022-2023 udělena dočasná ochrana, tvořily ženy. Nicméně z hlediska dynamiky, zatímco v roce 2022 činil podíl mužů v průměru 34 %, ve druhé polovině roku 2023 to bylo 40-41 %.

Obr. 3.
Dynamika kladných rozhodnutí o udělení statusu dočasné ochrany ukrajinským občanům, rozdělení podle pohlaví, čtvrtletní údaje, 2022-2023 ⁴.

Podíl dětí mladších 18 let byl nejvyšší v první polovině roku 2022 a činil 53,56 % v prvním čtvrtletí roku 2022, resp. 40,44 % ve druhém čtvrtletí. Ve druhé polovině roku 2022 a v průběhu roku 2023 byl průměrný podíl dětí s udělenou dočasnou ochranou v Polsku nižší a činil pouze 26 % ⁵.

³ Eurostat. (2024), Decisions granting temporary protection by citizenship, age and sex. https://ec.europa.eu/eurostat/data-browser/view/migr_asytpfq_custom_9902919/default/table?lang=en

⁴ Eurostat. (2024), Decisions granting temporary protection by citizenship, age and sex. https://ec.europa.eu/eurostat/data-browser/view/migr_asytpfq_custom_9902919/default/table?lang=en

⁵ Eurostat. (2024), Decisions granting temporary protection by citizenship, age and sex. https://ec.europa.eu/eurostat/data-browser/view/migr_asytpfq_custom_9902919/default/table?lang=en

Politika Polska vůči ukrajinským válečným migrantům

V souladu se Směrnicí EU č. 2001/55/ES o dočasné ochraně ukrajinských občanů, kteří překročili hranice po 24. únoru 2022, přijalo Polsko dne 12. března 2022 zákon o pomoci ukrajinským občanům v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území tohoto státu. Podle tohoto dokumentu získali Ukrajinci, kteří vstoupili na území Polska po 24. únoru 2022, nárok na:

- Pobyt na území Polské republiky po dobu 18 měsíců od 24. února 2022 (tj. do 24. srpna 2023).
- Přidělení identifikačního kódu (Numer identyfikacyjny Powszechnego Elektronicznego Systemu Ewidencji Ludności - PESEL), který je k dispozici od 16. března 2022;
- Zaměstnání a podnikání za stejných podmínek, jaké jsou poskytovány polským občanům;
- Bezplatné vzdělávání, včetně vysokoškolského studia;
- Řadu sociálních dávek a příspěvků (zejména jednorázový příspěvek ve výši 300 PLN na každou osobu, které byla poskytnuta dočasná ochrana; měsíční příspěvek na péči o děti do 18 let ve výši 500 PLN na každé dítě; program „Dobrý start“ pro školáky a předškoláky);
- Bezplatnou zdravotní péči (každý občan Ukrajiny s legálním pobytem v Polsku má zaručený přístup k systému veřejné zdravotní péče na stejném základě jako občané Polska, na které se vztahuje pojištění Národního Fondu Zdravotnictví (NFZ));
- Otevření bankovního účtu⁶.

Kromě toho se předpokládalo, že pomoc ukrajinským občanům budou poskytovat vojvodové a místní samosprávy, včetně poskytnutí bydlení nebo zajištění tří jídel denně pro skupinu osob.

Jakýkoli subjekt, včetně fyzické osoby, která vede domácnost a zaručuje ubytování a stravování ukrajinským občanům prchajícím před válkou, může získat finanční pomoc, pokud uzavře dohodu s gminou. Pomoc je poskytována po dobu 60 dnů a její výše byla následně upřesněna v usnesení Rady Ministrů a činila 40 zlotých na 1 osobu za den (tzv. „čtyřicet plus“).

Je třeba poznamenat, že občané Ukrajiny ztratí (budou zbaveni) status dočasné ochrany, pokud opustí území Polska na dobu delší než 30 dní.

V letech 2022-2024 byly polské právní předpisy upravující podmínky pobytu a sociální záruky pro ukrajinské migranty se statutem dočasné ochrany několikrát novelizovány. Zejména 14. prosince 2022 odhlasoval Sejm Polské republiky změnu zákona o pomoci občanům Ukrajiny v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území tohoto státu, která stanovila zavedení osobní účasti na úhradě nákladů na ubytování.

⁶ Nowelizacja ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa - Urząd do Spraw Cudzoziemców - Portal Gov.pl. Urząd Do Spraw Cudzoziemców. <https://www.gov.pl/web/udsc/weszla-w-zycie-ustawa-o-pomocy-obywatelom-ukrainy-w-zwiazku-z-konfliktem-zbrojnym-na-terytorium-tego-panstwa#UA>

Ukrajinci měli nárok na bezplatné ubytování v místech dočasného ubytování pouze prvních 120 dní po svém prvním příjezdu do Polska. Občané Ukrajiny pobývající v těchto místech v Polsku déle než 120 dní museli hradit 50 % nákladů na vlastní výživu, nejvýše však 40 zlotých denně, a od března 2023 75 % nákladů. Tyto změny se nedotkly zranitelných kategorií (zdravotně postižené osoby, těhotné ženy, ženy s dětmi do jednoho roku, osoby v důchodovém věku, ženy se třemi a více dětmi, osoby v obtížné situaci)⁷.

Podle posledních změn, které vstoupily v platnost 1. července 2024, byl status dočasné ochrany pro ukrajinské migranty v Polsku prodloužen do 30. září 2025 a byl změněn postup pro získání PESEL⁸. Kromě toho byl rozšířen přístup ke zdravotním službám, rodinným a sociálním dávkám od ZUS (instituce sociálního pojištění), zejména se zvýšila výše měsíčních plateb na dítě do 18 let z 500 PLN na 800 PLN (stejně jako u občanů Polska)⁹. Současně bylo podmínkou pro získání jak sociálních dávek pro děti, tak příspěvku „Dobrý start“ splnění povinné školní docházky dítěte nebo programu příslušné polské instituce předškolního vzdělávání¹⁰.

Podle aktualizace byla také zrušena náhrada nákladů na ubytování a stravu uprchlíků, které vznikly soukromým vlastníkům nemovitostí, a jednorázový peněžní příspěvek ve výši 300 PLN¹¹. Od 1. července 2024 bylo financování příspěvků na ubytování a stravu pro ukrajinské uprchlíky v obtížných podmínkách možné pouze za podmínky uzavření smlouvy s místním vojvodou nebo místní samosprávou. Kromě toho byl změněn postup pro získání povolení k dočasnému pobytu pro občany Ukrajiny

⁷ Гусак, Д. (2023) Міграційна криза в Республіці Польща внаслідок російсько-української війни: Літопис Волині. Всеукраїнський науковий часопис, 28, 209 – 214. DOI <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2023.28.28>;

⁸ Закон про допомогу громадянам України (2024, July 15) <https://ukraina.interwencjaprawna.pl/>

⁹ Закон про допомогу громадянам України (2024, July 15) <https://ukraina.interwencjaprawna.pl/>

¹⁰ Димидюк, Д. (2024) Допомога «Родина 800+» за умови навчання у польській школі. Розмова з представником відділу моніторингу і адвокації Українського дому у Варшаві Олександром Пестриковим. <https://naszwybir.pl/800-plyus-polska-shkola/>

¹¹ Закон про допомогу громадянам України (2024, July 15) <https://ukraina.interwencjaprawna.pl/>

¹² Закон про допомогу громадянам України (2024, July 15) <https://ukraina.interwencjaprawna.pl/>

Úloha občanské společnosti při pomoci ukrajinským nuceným migrantům

Podle odhadů Polského Ekonomického Institutu (Polish Economic Institute) dosáhly polské výdaje na pomoc ukrajinským uprchlíkům v zemi v prvních třech měsících ruské plnohodnotné invaze 25,4 miliardy zlotých (5,45 miliardy eur, tj. přibližně 0,97 % HDP), z toho soukromé výdaje běžných polských občanů činily nejméně 5,5 miliardy zlotých (přibližně 1,18 miliardy eur)¹³. Je třeba zdůraznit, že například v roce 2021 občané Polska přispěli na dobročinné účely celkovou částkou 3,9 miliardy zlotých (0,83 miliardy eur). To znamená, že za první tři měsíce masové nucené migrace Ukrajinců do Polska polští občané zmobilizovali více prostředků ve formě darů a pomoci než za celý rok 2021 na všechny druhy pomoci¹⁴.

Na začátku plnohodnotné války, kdy byl příliv uprchlíků nejmasivnější, se do pomoci Ukrajincům zapojilo asi 77 % polské komunity. Ta se projevovala v různých formách: od běžných finančních darů až po různé druhy dobrovolnické práce nebo bezplatné poskytování svých domovů jako místa pobytu pro uprchlíky¹⁵.

Při analýze spontánní touhy polských občanů a jejich ochoty k sebeobětování se mnozí badatelé shodují, že masivní příliv nucených migrantů z Ukrajiny se stal hlavním impulsem pro bezprecedentní rozvoj sociálního kapitálu v Polsku¹⁶.

Ukrajince podpořily polské úřady, státní a podnikatelské struktury, nevládní organizace i běžní občané. Rychle se vyvinul model ochrany migrantů, který kombinoval formální a neformální způsoby pomoci ze strany státních i nestátních institucí s cílem účinně řešit krizi, přičemž hlavní roli v těchto procesech hrály humanitární organizace a organizace ukrajinské diaspory¹⁷.

Nevládní organizace se rovněž aktivně zapojily do podpory vysídlených osob a ve skutečnosti převzaly většinu práce: svou činnost zahájily ihned po zahájení ruské agrese proti Ukrajině, a to jak v oblasti humanitární krize (na polsko-ukrajinské hranici a v pohraniční oblasti), tak v celé zemi. Přestože v prvních dnech války byla jejich práce poněkud chaotická a spontánní, později se jim podařilo navázat vzájemnou komunikaci a začaly vytvářet první komunitní krizová centra, která jejich úsilí sjednotila¹⁸.

Občanská sdružení prováděly činnosti, které lze označit za klíčová opatření na podporu Ukrajinců, jako například: poskytování bezpečného místa pro dočasný pobyt, koordinace dobrovolnické práce, poskytování psychologické, informační a právní

¹³ Baszczak, Ł., Kietczewska, A., Kukołowicz, P., Winciewicz, A., Zyzik, R. (2022), How Polish society has been helping refugees from Ukraine, Polish Economic Institute, Warsaw. <https://pie.net.pl/wp-content/uploads/2022/07/Pomoc-pol-spol-UKR-ENG-22.07.2022-C.pdf>

¹⁴ Baszczak, Ł., Kietczewska, A., Kukołowicz, P., Winciewicz, A., Zyzik, R. (2022), How Polish society has been helping refugees from Ukraine, Polish Economic Institute, Warsaw. <https://pie.net.pl/wp-content/uploads/2022/07/Pomoc-pol-spol-UKR-ENG-22.07.2022-C.pdf>

¹⁵ Baszczak, Ł., Kietczewska, A., Kukołowicz, P., Winciewicz, A., Zyzik, R. (2022), How Polish society has been helping refugees from Ukraine, Polish Economic Institute, Warsaw. <https://pie.net.pl/wp-content/uploads/2022/07/Pomoc-pol-spol-UKR-ENG-22.07.2022-C.pdf>

¹⁶ Sroda, M., Zielińska, E. (2022) Masowa pomoc w masowej ucieczce, Ed. Elzbieta Morawska, ISNS UW, Warszawa. https://www.isns.uw.edu.pl/pliki/wydawnictwa/Ukraina_WWW.pdf

¹⁷ Долінська, О. (2024, 26 квітня) Прибуття українських вимушених мігрантів до Польщі у перші тижні повномасштабної війни: допомога та основні актори, Закордонне українство: від дослідження історії до прогнозу розвитку: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, Київ, ТОВ «Гео-принт». 306–309.

¹⁸ Долінська, О. (2024, 26 квітня) Прибуття українських вимушених мігрантів до Польщі у перші тижні повномасштабної війни: допомога та основні актори, Закордонне українство: від дослідження історії до прогнозу розвитку: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, Київ, ТОВ «Гео-принт». 306–309.

podpory, pořádání bezplatných kurzů polského jazyka, sběr finančních prostředků pro potřeby migrantů¹⁹.

Kromě toho značný počet organizací ukrajinské diaspory působících v Polsku přeorientoval své aktivity a zaměřil se na pomoc ukrajinským uprchlíkům²⁰. Od března 2022 přijal Úřad Vysokého komisaře OSN Model koordinace uprchlíků (Refugee Coordination Model, RCM), aby reagoval na náhlý příliv uprchlíků z Ukrajiny a usnadnil zkoordinované přístupy, které byly v souladu s vládními prioritami, a zároveň maximalizoval vzájemnou doplňkovost zdrojů a dopad na různých úrovních. Na základě místního přístupu byla v Mazovském, Malopolském, Lublinském a Podkarpatském vojvodství zřízena meziřesortní koordinační fóra pro záležitosti uprchlíků (Refugee Coordination Fora, RCF), která zajišťují dobrou informovanost partnerů a úřadů a společné plánování reakcí na uprchlickou krizi. Tato kombinovaná zkušenost specializovaných účastníků RCF měla zajistit integraci uprchlické politiky, práva a humanitárních zásad a realizaci všech možných odvětvových reakcí, spojující vedoucí úlohu vlády, místních partnerů a organizací občanské společnosti. V roce 2022 Úřad Vysokého komisaře OSN v Polsku zapojil do realizace tohoto modelu 50 národních partnerů²¹. V roce 2023 bylo zapojeno 83 partnerských organizací, z toho 6 agentur OSN, 24 mezinárodních nevládních organizací, 4 náboženské nevládní organizace a zbytek tvořily polské národní nevládní organizace a charitativní nadace, které zase mohly zapojit partnerské organizace občanské společnosti²².

V roce 2023 prošel polský model koordinace uprchlíků založený na humanitárních principech a partnerství významnými změnami, které pokračovaly i v roce 2024: Koordinační fórum pro záležitosti uprchlíků (RCF) v Polsku bylo revidováno s cílem optimalizovat schůzky, zachovat flexibilitu jako nástroj, prohloubit meziodvětvovou spolupráci a spolupráci s místními organizacemi a organizacemi vedenými uprchlíky²³. K Plánu reagování na uprchlíky (RRP) pro rok 2024 se připojilo více než 80 národních organizací z celé země, což je o 67 % více než v předchozím roce²⁴. Úspěšný komplexní přístup Polska zahrnuje různé zúčastněné strany, včetně státních institucí na různých úrovních, místních a mezinárodních nevládních organizací, agentur OSN, náboženských organizací, hnutí Červeného půlměsíce a Červeného kříže, místních komunit, akademické obce a soukromého sektoru²⁵. Zejména soukromý sektor nabízí polským organizacím nejen možnosti financování, ale také podporuje uprchlíky prostřednictvím příležitostí zaměstnání; mezinárodní organizace a agentury OSN nadále aktivně podporují místní účastníky tím, že určují finanční iniciativy. Díky práci partnerů v různých sektorech (ochrana, zdraví a výživa, obydlí a ubytování, živobytí, ekonomická integrace a vzdělávání) zajišťují koordinační mechanismy sladění informací a zdrojů²⁵.

¹⁹ Долінська, О. (2024, 26 квітня) Прибуття українських вимушених мігрантів до Польщі у перші тижні повномасштабної війни: допомога та основні актори, Закордонне українство: від дослідження історії до прогнозу розвитку: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, Київ, ТОВ «Гео-принт». 306–309

²⁰ П'ятковська, О. (2022) Функціональні пріоритети українських мігрантських організацій у Польщі після початку повномасштабної агресії росії. Multidimensionality of Ukrainian-Polish cooperation: genesis, particularities and prospects Scientific monograph [science eds. T. Astramovich-Leik, Ya. Turchyn, O. Horbach]. Riga, Latvia : "Baltija Publishing", 2022. 360 p.:

²¹ UNHCR. (2023) Poland: Poland Chapter of Ukraine Situation Regional Refugee Response Plan 2023. <https://data.unhcr.org/en/documents/details/99093>

²² UNHCR. (2023) Poland: Poland Chapter of Ukraine Situation Regional Refugee Response Plan 2023. <https://data.unhcr.org/en/documents/details/99093>

²³ UNHCR. (2024) Poland: Poland Chapter of Ukraine Situation Regional Refugee Response Plan 2024, URL: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/106305>

²⁴ UNHCR. (2024) Poland: Poland Chapter of Ukraine Situation Regional Refugee Response Plan 2024, URL: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/106305>

²⁵ UNHCR. (2024) Poland: Poland Chapter of Ukraine Situation Regional Refugee Response Plan 2024, URL: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/106305>

²⁶ UNHCR. (2024) Poland: Poland Chapter of Ukraine Situation Regional Refugee Response Plan 2024, URL: <https://data.unhcr.org/n/documents/details/106305>

Příklady nejlepších praktik spolupráce nevládních organizací v Polské republice a místních samospráv při řešení otázek ukrajinských válečných migrantů

NÁZEV OBČANSKÉHO SDRUŽENÍ

NADACE NAŠE VOLBA, UKRAJINSKÝ DŮM VE VARŠAVĚ

Nadace byla založena jako iniciativa v roce 2004. Polsko-ukrajinská skupina přátel ve Varšavě se rozhodla začít podporovat migranty přicházející do Polska a v roce 2009 se skupina aktivistů oficiálně zaregistrovala jako Nadace Naše Volba. V roce 2014 Naše Volba založila organizaci Ukrajinský dům ve Varšavě.

Hlavním cílem Nadace Ukrajinský dům je podpora a pomoc ukrajinské komunitě v Polsku prostřednictvím realizace projektů v informační, vzdělávací a kulturní oblasti

NÁZEV PROJEKTU

KOALICE UKRAJINSKÝCH ORGANIZACÍ NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN A MIGRANTŮ

PARTNEŘI ZAPOJENÍ DO REALIZACE PROJEKTU NEBO INICIATIVY

Sdružení Ukrajinců v Polsku (se sídlem ve Varšavě a 10 regionálních poboček), Nadace Naše Volba (Varšava), Nadace Zustrich (Krakov), Nadace Kaleidoskop Kultur (Vratislav).

MÍSTO REALIZACE

Varšava, Krakov, Vratislav, Přemyšl

DOBA REALIZACE

Březen 2021 - říjen 2022

ČINNOSTI V RÁMCI PROJEKTU A JEHO VÝSLEDKY

Diagnostika situace menšinových a migrantských organizací (březen-říjen 2021)

V rámci diagnostiky byla zjištěna současná situace organizací a vedoucích ve vybraných vojvodstvích, překážky, s nimiž se potýkají při své činnosti, a také potřeby a náměty na další rozvoj. Předpokládá vypracování zprávy ve vybraných vojvodstvích a místních samosprávách, kterých se akce týká.

Schůzky za účelem strategického networkingu (březen 2021 - březen 2022)

V průběhu realizace projektu se uskutečnila networkingová setkání organizací z jednotlivých regionů podpory a nevládních organizací, institucí a neformálních skupin, které podporují migranty.

Kurz pro animátory z řad menšin a migrantů (duben - říjen 2021)

V rámci projektu byl uspořádán kurz pro začínající vedoucí z řad migrantů a menšin (15 osob, 5 školicích dnů). Organizátorem a náborářem kurzu bylo Sdružení Ukrajinců v Polsku - pobočka v Přemyšlu.

Mentoring formálních a neformálních vedoucích (leden - srpen 2022)

Program mentoringu se týkal 12 organizací a byl založen na individuální diagnostice, výběru rozvojových úkolů a podpoře při jejich realizaci. Organizaci a nábor pracovníků zajišťovala partnerská Nadace Zustrich (Krakov).

Inkubátor pro iniciativy migrantů a menšin

Inkubátor slouží k podpoře nových členů koalice, tj. neformálních skupin, místních vedoucích nebo organizací, při získávání praktických kompetencí (registrace organizace, vytvoření webových stránek, spoluorganizace akcí). Nábor pro účast v inkubátoru provádějí partneři projektu pro místní iniciativy z jednotlivých regionů. Tyto aktivity koordinuje Nadace Naše Volba.

Společné provádění akcí: duben-červen 2022

- Filmové portréty organizace
- Fórum pro partnerství a integraci

Cílem fóra bylo shrnout výsledky práce na projektu, posílit navázané kontakty a vztahy a vytvořit platformu pro další spolupráci mezi organizacemi. Jeho výsledkem bylo vypracování doporučení pro další činnost koalice na příští 3 roky po ukončení projektu. Akce se konala v Ukrajinském domě v Přemyšlu a koordinovalo ji Sdružení Ukrajinců v Polsku.

NÁZEV PROJEKTU

MIGRANCKIE CENTRUM WSPARCIA (CENTRUM PRO PODPORU MIGRANTŮ)

MÍSTO REALIZACE

Warsaw, Poland

DOBA REALIZACE

01.01.2021 – 31.03.2022

ÚČEL A ÚKOLY PROJEKTU

The project is aimed at counteracting the informational, social and professional isolation of immigrants. This involves information, consultation, psychological and educational support as well as building a support network among the immigrants themselves.

The project later continued as CENTRUM WSPARCIA (Support Center)

ČINNOSTI V RÁMCI PROJEKTU A JEHO VÝSLEDKY

Projekt má několik částí: poradenské centrum, Národní horká linka pro vysídlené osoby, individuální psychologické poradenství, klub vzájemné podpory „Přátelé“, Mentoringový program pro mentory kultury.

Poradenské centrum poskytuje služby vysídleným osobám bez předchozího objednání. Poradci jsou imigranti, kteří hovoří plyně několika jazyky, jsou dobře vyškoleni, mají aktuální znalosti a dlouholeté zkušenosti. Poskytují poradenství v těchto oblastech:

- legalizace pobytu a práce;
- daňové povinnosti;
- zdravotní péče a povinné pojištění;
- vzdělávání a školní docházka;
- získání polského občanství;

- hledání práce, bydlení a další problémy každodenního života v Polsku;
- kontrola souboru dokumentů pro konkrétní povolení;
- pomoc při vyplňování žádostí;
- pomoc v různých krizových situacích.

Národní horká linka. Souběžně s Poradenským centrem funguje Krizová linka pomoci pro migranty, která je určena lidem, kteří nemohou přijít do centra osobně.

Individuální psychologické poradenství poskytuje přestěhovaný psycholog v ukrajinštině a v případě potřeby v ruštině nebo polštině. Zahrnuje základní psychologické poradenství, pomoc v zátěžových situacích spojených s migrací a integrací, ale i podporu při překonávání každodenních obtíží spojených s rodinným a profesním životem, podporu v obtížných emočních stavech a při vytváření motivace.

Klub vzájemné podpory Přátele je formou skupinové psychologické pomoci. Vede ho psycholog přestěhovaný z Ukrajiny. Setkání jsou zaměřena na podporu cizinců při překonávání každodenních obtíží a vytváření motivace. Psycholog diagnostikuje, zda někdo potřebuje individuální pomoc nebo další podporu od odborníků.

Mentoringový program pro mentory kultury - vzdělávací kurzy pro vedoucí představitele migrantských komunit, kteří se chtějí stát mentory kultury a pomáhat migrantům, kteří nemluví polsky, řešit úřední záležitosti a podporovat je v obtížných životních situacích, a také vytvořit síť na podporu migrantů na základě partnerství. Program zahrnuje vzdělávací cykly přizpůsobené individuálním potřebám účastníků: znalost polského práva v oblasti migrace a uprchlictví, sběr finančních prostředků, práce s lidmi z jiných kultur, řízení občanského sdružení, budování místních partnerství

PRVKY, KTERÉ PŘÍSPĚLY K ÚSPĚŠNÉ REALIZACI PROJEKTU

Tento projekt byl realizován díky dotacím z programu „Aktivní obyvatele - místní fond“ (Aktywni Obywatele - Fundusz Krajowy), financovaného Nadací EOG a spolufinancovaného Nadací Open Society Foundation, Active Citizens Fund.

NÁZEV PROJEKTU

CENTRUM WSPARCIA (CENTRUM PODPORY)

MÍSTO REALIZACE

Varšava, Polsko

DOBA REALIZACE

2022 a dodnes

ÚČEL A ÚKOLY PROJEKTU

Poskytování pomoci a podpory ukrajinským uprchlíkům

ČINNOSTI V RÁMCI PROJEKTU A JEHO VÝSLEDKY

Infolinka

Horká linka poskytuje pomoc a podporu lidem z Ukrajiny, kteří přišli do Polska. Poradci poskytují rady ohledně legalizace pobytu. Poskytují také obecné informace o zásadách fungování zdravotní služby, úřadů, ministerstva školství a dalších služeb pro občany. Konzultace jsou poskytovány v polštině a ukrajinštině.

Poradenské centrum

Poskytování rozsáhlých a komplexních informací o následujících otázkách: legálnost pobytu; doprovod při řešení úředních záležitostí; legálnost práce a otázky související se specifikou polského trhu práce; vzdělávání; přístup ke zdravotním službám; komplexní podpora v krizových situacích; ubytování a otázky související s polským trhem s nemovitostmi; činnost Ukrajinského domu; obecné informace o záležitostech souvisejících s každodenním životem.

Bydlení

Koordinace a spojení osob, které poskytují ubytování zdarma nebo za státní poplatek na základě „solidárního“ modelu, tj. člověk/rodina – osoba/rodina. Celkem bylo tímto způsobem pomoheno více než 12 000 osob.

Kurzy polského jazyka

Jazykový kurz se skládá z 60 hodin výuky, která probíhá dvakrát až třikrát týdně v malých skupinách po 10-12 osobách.

Dobrovolnictví

Podpora ukrajinských žen od prvního dne eskalace války. Organizace a zapojení dobrovolníků pro poskytování pomoci na nádražích a v místech pobytu ukrajinských

uprchlíků; tlumočení návštěv u lékařů, setkání ve školách a workshopů pro děti. Celkem Ukrajinský dům shromáždil kontakty na více než 5 000 dobrovolníků. V prvním roce války splnili téměř 1000 dobrovolnických úkolů. Nadace podporovala komunitní centra, velvyslanectví Ukrajiny v Polské republice a řadu nevládních organizací při koordinaci úsilí a iniciativ.

Od 24. února 2022 do července 2024 byly poskytovány služby:

40 246 - konzultací v lůžkových zařízeních;

87 586 - konzultací na infolince;

14 057 - osobám bylo poskytnuto ubytování;

2 569 - žen se zúčastnilo klubu;

11 881 - účastníků kulturních a integračních akcí;

1 112 - osob využilo bezplatných kurzů.

PARTNEŘI ZAPOJENÍ DO REALIZACE PROJEKTU

German Humanitarian Assistance, Norwegian Refugee Council, UNHCR, Danish Refugee Council

PRVKY, KTERÉ PŘÍSPĚLY K ÚSPĚŠNÉ REALIZACI PROJEKTŮ FONDU OBECNĚ

Ukrajinský dům byl založen prostřednictvím právních struktur v Polsku a soutěží o finanční prostředky, které byly uvolněny po vstupu Polska do Evropské unie. Ukrajinský dům ve Varšavě získal prostory poskytnuté varšavskou radnicí za sníženou cenu v důsledku války na Ukrajině, která začala v roce 2014. Poradenské centrum, které poskytuje bezplatné a spolehlivé informace ukrajinským migrantům, bylo zahájeno jako projekt financovaný varšavskou městskou radou v roce 2016. Mezi partnery Ukrajinského domu z veřejného sektoru patří státní instituce: služba sociální ochrany obyvatelstva, centra sociální podpory a státní úřady práce.

Rozvoj činnosti Ukrajinského domu po plnohodnotné ruské invazi v roce 2022 umožnila finanční podpora mezinárodních humanitárních organizací, včetně UNHCR, NRC, Save the Children, CARE, HIAS, Mercy Corps, UN Women atd.

VÝZVY NEBO PROBLÉMY

Finanční nestabilita

Mezinárodní nevládní organizace a dárci opouštějí Polsko, protože si uvědomují, že polský stát má zdroje na podporu Ukrajinců. Zároveň novela zákona o zvláštní ochraně Ukrajinců v Polsku ruší dosavadní sociální podporu ukrajinským uprchlíkům. V důsledku toho se Ukrajinci i nevládní organizace, které je v současnosti podporují, ocitají v obtížné finanční situaci.

Politická nejistota

Ačkoli polská politická třída nadále projevuje širokou podporu Ukrajině a Ukrajincům, nemá zatím dlouhodobé plány na integraci Ukrajinců do polské společnosti. Stát nemá vybudovanou institucionální infrastrukturu, s jejíž pomocí by mohl nadále podporovat nevládní organizace vedené Ukrajinou, které v současnosti poskytují služby usnadňující integraci Ukrajinců do polské společnosti. To platí pro národní, regionální i městskou úroveň státní správy. Stejně tak stát nemá dlouhodobé programy na podporu integrace ukrajinských uprchlíků do různých sektorů polské společnosti, včetně vzdělávání, zdravotní péče a profesní podpory.

Ztížila se také přímá komunikace mezi Ukrajinským domem a prezidentem Varšavy a potíže jsou i při přímé spolupráci s městskou radou.

Ruská propaganda

Ruská propaganda aktivně prohlubuje sociální napětí, zejména tím, že přenáší odpovědnost za problémy v každodenní organizaci například polského školství nebo zdravotnictví na ukrajinské migranty.

NÁZEV OBČANSKÉHO SDRUŽENÍ

NADACE MAMA – 2022

Nadace byla založena v roce 2022 po zahájení plnohodnotné ruské invaze na Ukrajinu. Hlavními zakladateli jsou ukrajinští nucení migranti v Polsku. Město Varšava, Polsko. Posláním organizace je podporovat ukrajinské ženy s dětmi v jejich efektivní integraci do polské společnosti a pomáhat jim přispívat k ekologicky vyváženému a vědecky podloženému rozvoji Polska, Ukrajiny a celé EU.

NÁZEV PROJEKTU

TVORBA ENVIRONMENTÁLNÍCH POPULÁRNĚ-NAUČNÝCH KNIH A VZDĚLÁVACÍCH MATERIÁLŮ PRO DĚTI A ŽENY

ÚLOHA MÍSTNÍCH SAMOSPRÁV

Podpora činnosti organizace a nefinanční pomoc při realizaci projektu.

MÍSTO REALIZACE

Varšava

DOBA REALIZACE

Od začátku plnohodnotné ruské invaze až do současnosti

ÚČEL A ÚKOLY PROJEKTU

Poskytování populárně-naučné environmentální literatury ukrajinským dětem. Čtení knih o přírodě výrazně snižuje stres a zvyšuje pozitivní emoce. Pozitivní emoce otevírají dětem nové možnosti a pomáhají jim vyrovnat se s traumatem z války. Podpora rozvoje environmentální výchovy a politiky založené na vědeckých poznatcích.

NÁZEV PROJEKTU

„ZELENÁ SETKÁNÍ“

MÍSTO REALIZACE

Varšava

DOBA REALIZACE

2022 – 2024

ÚČEL A ÚKOLY PROJEKTU

„Zelená setkání“ jsou akce, přednášky a workshopy pro děti, mládež a ženy zaměřené na podporu hlubší integrace a vzájemného porozumění mezi Ukrajinci, kteří žili v Polsku před plnohodnotnou invazí, místním obyvatelstvem (Poláky) a ukrajinskými uprchlíky, kteří byli nuceni opustit Ukrajinu v roce 2022.

ČINNOSTI V RÁMCI PROJEKTU A JEHO VÝSLEDKY

Pravidelná online a off-line setkání pro děti ukrajinských nucených migrantů ve Varšavě. Děti se setkávají, učí se, hrají si, diskutují a rozšiřují své znalosti o přírodě a environmentálních otázkách. Učí se také psát ekologické pohádky a realizovat „zelené“ projekty. „Zelená“ setkání dělají dětem radost, dávají jim nové myšlenky, sny a sebevědomí.

NÁZEV PROJEKTU

**SÍŤ UKRAJINSKÝCH ŽEN EKOLOGŮ V POLSKU A ZEMÍCH EU
(NUWE-PL-EU)**

MÍSTO REALIZACE

Varšava. Připojilo se dalších 5 zemí

DOBA REALIZACE

Od prosince 2022 do současnosti

ÚČEL A ÚKOLY PROJEKTU

1. Navázání kontaktů a sjednocení úsilí ukrajinských uprchlických žen o vzájemnou podporu.
2. Rozvoj a realizace nápadů a společných projektů, výměna zkušeností.
3. Vytváření vysoce kvalitních vzdělávacích materiálů a politik.
4. Společná výuka cizích jazyků a rozvoj dalších dovedností.

VÝZVY NEBO PROBLÉMY

Potřeba finanční podpory

NÁZEV OBČANSKÉHO SDRUŽENÍ

KOALICE UKRAJINSKÉ MLÁDEŽE V POLSKU „24. SRPNA“ (KOALICE 24/08)

Organizace je ve fázi založení. Od prosince 2023 do srpna 2024 - přípravná fáze a registrace.

NÁZEV PROJEKTU

STUDIE POTŘEB UKRAJINSKÉ MLÁDEŽE V POLSKU A RUSKÉ DEZINFORMACE V POLSKÉM JAZYCE V TELEGRAMOVÝCH KANÁLECH;

KONSOLIDACE UKRAJINSKÉ MLÁDEŽE V POLSKU KOLEM OBHAJOBY UKRAJINSKÝCH ZÁJMŮ A KOMUNIKACE S MÍSTNÍMI ÚŘADY.

PARTNEŘI PROJEKTU

Studenti Varšavské univerzity, Ukrajinské Sdružení Studentů, Charitativní nadace, UDONATION.

MÍSTO REALIZACE

Varšava a celkem Malopolské vojvodství

DOBA REALIZACE

Jeho zahájení je naplánováno na 24. srpna 2024.

ÚČEL A ÚKOLY PROJEKTU NEBO INICIATIVY

1. ukrajinských nucených migrantů s místními obyvateli prostřednictvím společensky prospěšných iniciativ;
2. Zvyšování environmentálního povědomí migrantů a obyvatel Polska;
3. Podpora pozitivního obrazu ukrajinských uprchlíků v polské společnosti prostřednictvím jejich zapojení do ekologicko-sociálních iniciativ místních obyvatel;
4. Poskytování humanitární pomoci ukrajinským uprchlíkům

ČINNOSTI V RÁMCI PROJEKTU A JEHO VÝSLEDKY

- aktivní účast na konzultacích a diskusích o zahraničněpolitických otázkách, jakož i oslovování orgánů veřejné správy v otázkách týkajících se zájmů ukrajinské mládeže v Polsku;
- rozvoj a realizace vzdělávacích programů pro ukrajinskou mládež, které podporují její profesní a osobní rozvoj;
- organizování systému mentoringu, který pomáhá nově příchozím adaptovat se na polské univerzitní a profesní prostředí a získat potřebnou podporu;
- pořádání vzdělávacích kurzů a seminářů pro ukrajinskou mládež, která hledá zaměstnání a stáže v Polsku;
- iniciování a podpora iniciativ zaměřených na rozvoj a interakci ukrajinské mládeže s dalšími relevantními komunitami v Polsku;
- rozvíjení partnerství s občanskými sdruženími a profesními organizacemi za účelem spolupráce na projektech a upevňování úsilí o dialog mezi Ukrajinou a Polskem;
- vedení informačních kampaní mezi polskou mládeží o válce vedené Ruskem proti Ukrajině a o ruských dezinformacích v Polsku s cílem zlepšit a posílit vzájemné porozumění;
- pořádání veřejných diskusí a kulatých stolů se zástupci úřadů a veřejnosti za účelem projednání aktuálních otázek, které zajímají ukrajinskou mládež v Polsku;
- průběžná analýza situace týkající se ukrajinské mládeže v Polsku a v zahraničí, jakož i dalších otázek, s cílem poskytnout ukrajinské mládeži odbornou podporu v analytické oblasti;
- příprava studií, odborných závěrů a analytických materiálů k otázkám, které studují zástupci ukrajinské mládeže;
- provádění výzkumu v oblasti společenských a humanitních věd;
- organizování a pořádání konferencí, výstav a kongresů;
- spolupráce se soukromými osobami, státními organizacemi a institucemi a médii;
- provozování internetových portálů.

PRVKY, KTERÉ PŘÍSPĚLY K ÚSPĚŠNÉ REALIZACI PROJEKTU NEBO INICIATIVY

- zahraničněpolitický postoj Polska vůči Ukrajině;
- velký počet ukrajinských studentů v Polsku;
- výběr vhodné kombinace lidí v týmu;
- kontakty s občanskou společností.

VÝZVY NEBO PROBLÉMY

- Právní potíže, zejména pokud jde o možnost úřední registrace.
- Vnější faktory (např. změny na velvyslanectví Ukrajiny v Polské republice).

NÁZEV OBČANSKÉHO SDRUŽENÍ

STUDENTSKÁ SAMOSPRÁVA VARŠAVSKÉ UNIVERZITY

NÁZEV PROJEKTU

DISKUSNÍ PLATFORMA „UKRAJINSKÝ DEN“

MÍSTO REALIZACE

Varšava

DOBA REALIZACE

Prosinec 2023 – únor 2024

ÚČEL A ÚKOLY PROJEKTU

Pořádání konferencí, diskusí a akcí za účelem projednání a hledání řešení problémů ukrajinských nucených migrantů v Polsku.

ČINNOSTI V RÁMCI PROJEKTU A JEHO VÝSLEDKY

Mezinárodní konference se konala za účasti manažerky projektu „Varšavská univerzita pro Ukrajinu“, náměstka primátora Varšavy, vedoucího Centra migračních studií Varšavské univerzity, a také předních vědců z Polské akademie věd, výzkumníků, novinářů, zástupců místních úřadů a studentů.

Témata diskusí:

- Jak lze zlepšit vzájemné porozumění a spolupráci mezi Ukrajinci a Poláky na různých úrovních – od občanské společnosti až po mezistátní vztahy?
- Jak zlepšit spolupráci mezi Polskem a Ukrajinou v rámci evropských a mezinárodních iniciativ (Interreg)?
- Jak řešit otázky migrace a podporovat integraci Ukrajinců v Polsku a Poláků na Ukrajině?

NÁZEV OBČANSKÉHO SDRUŽENÍ

NADACE «AIDUA»

Nadace byla oficiálně zapsána v dubnu 2022. Hlavními oblastmi činnosti jsou: charitativní činnost pro lidi v obtížných životních situacích, oběti ozbrojených konfliktů a válek v zemi i v zahraničí; humanitární pomoc; sociální pomoc; školicí, výchovná a vzdělávací činnost; ochrana zdraví a života; činnost v oblasti kultury a umění, ochrana kulturních hodnot a tradic.

NÁZEV PROJEKTU

**ORGANIZACE ÚKLIDU PARKŮ, MĚSTSKÝCH ZAHRAD
A OBLASTÍ V BLÍZKOSTI VODNÍCH NÁDRŽÍ;
ORGANIZACE SKLADOVACÍCH PROSTOR PRO SBĚR
HUMANITÁRNÍ POMOCI OD VEŘEJNOSTI.**

ÚLOHA MÍSTNÍCH SAMOSPRÁV

Otevřenost vlády ke spolupráci. Na práci se podílejí zástupci Odboru pozemních komunikací a zeleně, městské radnice, správy knihoven a další zástupci místních úřadů a samospráv.

MÍSTO REALIZACE

Varšava a 20 měst v Polsku

DOBA REALIZACE

Od dubna 2022 a dodnes

ÚČEL A ÚKOLY INICIATIVY

1. Usnadnění komunikace a navazování kontaktů ukrajinských nucených migrantů s místními obyvateli prostřednictvím společensky prospěšných iniciativ;
2. Zvyšování environmentálního povědomí migrantů a obyvatel Polska;
3. Podpora pozitivního obrazu ukrajinských uprchlíků v polské společnosti prostřednictvím jejich zapojení do ekologicko-sociálních iniciativ místních obyvatel;
4. Pořádání akcí na získání finančních prostředků a humanitární podpory.
5. Poskytování humanitární pomoci ukrajinským uprchlíkům.

ČINNOSTI V RÁMCI PROJEKTU A JEHO VÝSLEDKY

- Poskytnout informace o úklidu různých území;
- poskytnout lidem potřebné vybavení, rukavice a pytle na odpadky;
- organizovat odvoz nasbíraných odpadků;
- organizovat sběrná místa pro humanitární pomoc;
- organizovat třídění, balení a přepravu sesbíraných věcí.

Migrační konsorcium je sdružení 9 občanských sdružení: Stowarzyszenie Interwencji Prawnej, Polskie Forum Migracyjne, Ukraiński Dom (Ukrajinský dům), Stowarzyszenie NOMADA, Homo Faber, Fundacja Polska Gościnność, Migrant Info Point, Amnesty International Polska, Helsińska Fundacja Praw Człowieka.

MÍSTO REALIZACE

Polsko

DOBA REALIZACE

Od roku 2017 do současnosti

ÚČEL A ÚKOLY INICIATIVY

Posláním je pracovat pro uprchlíky a migranty, aby každý z nich mohl plně využívat svých práv a svobod. Hlavním úkolem je vytvořit širokou platformu pro společnou činnost, výměnu zkušeností, zkvalitnění práce a veřejnou diskusi v oblasti migrace a integrace v Polsku.

Konsorcium je demokratickou platformou pro spolupráci, jejímž prostřednictvím jsou koordinovány činnosti členských organizací s cílem co nejlépe využít zdroje, které má každá organizace k dispozici, a sdílet je s ostatními subjekty.

ČINNOSTI V RÁMCI PROJEKTU A JEHO VÝSLEDKY

Fórum pro spolupráci a integraci je síť pravidelné spolupráce nevládních organizací působících v oblasti migrace a integrace v celém Polsku. Fóra se účastní více než 50 občanských sdružení z 19 měst. Hlavními oblastmi spolupráce jsou výměna znalostí, sdílení zdrojů, sociální péče a advokacie.

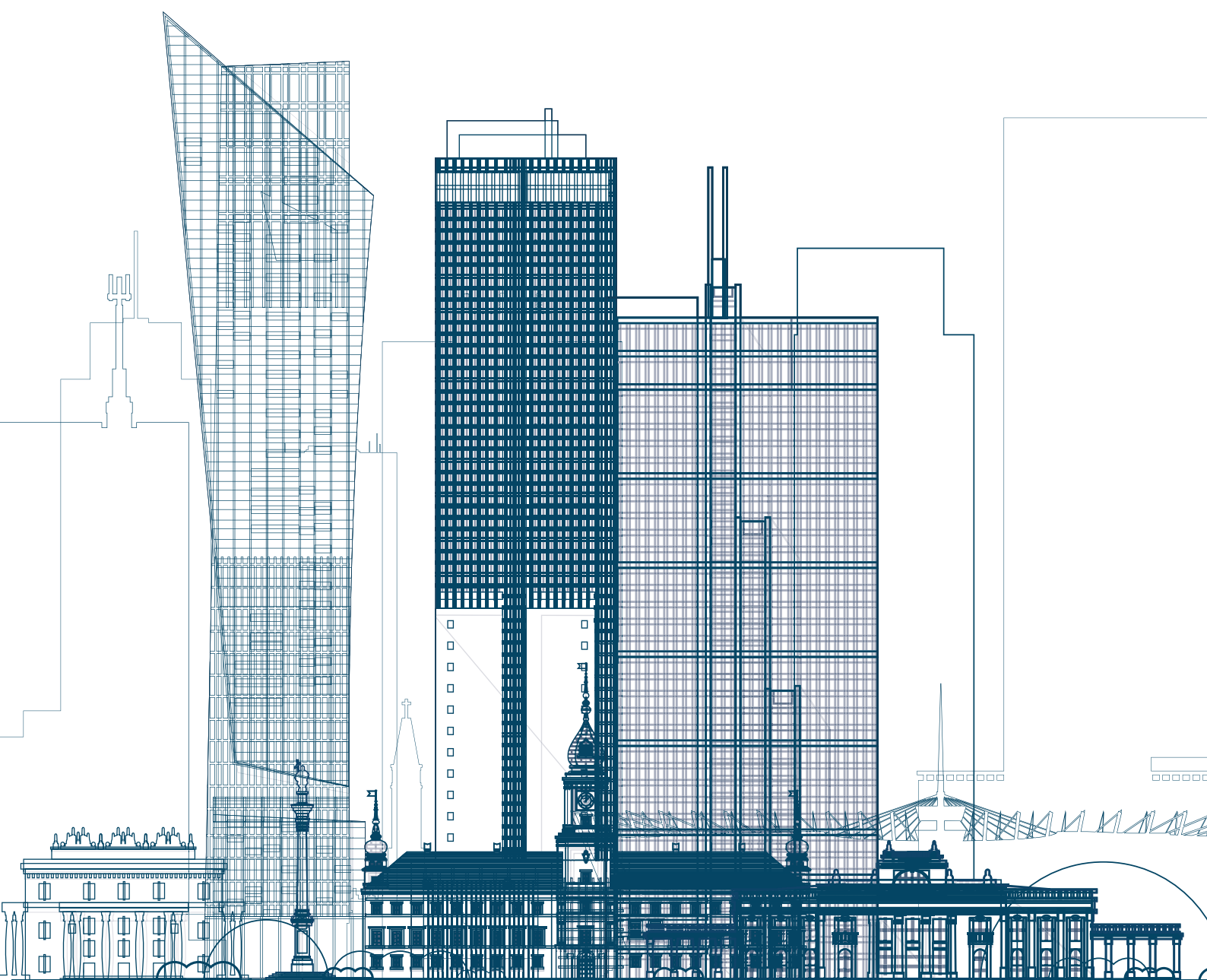
Akademie migrace

Migrační akademie je hybridní nástroj pro získávání znalostí a kompetencí v oblasti řízení migrace pro místní samosprávy a nevládní organizace. Platforma obsahuje

vzdělávací a odborné materiály týkající se integrace osob s migrační a uprchlickou zkušeností v Polsku, zejména na místní úrovni.

Provádění výzkumů a příprava analytických zpráv, zejména k aktuálním otázkám integrace migrantů a uprchlíků.

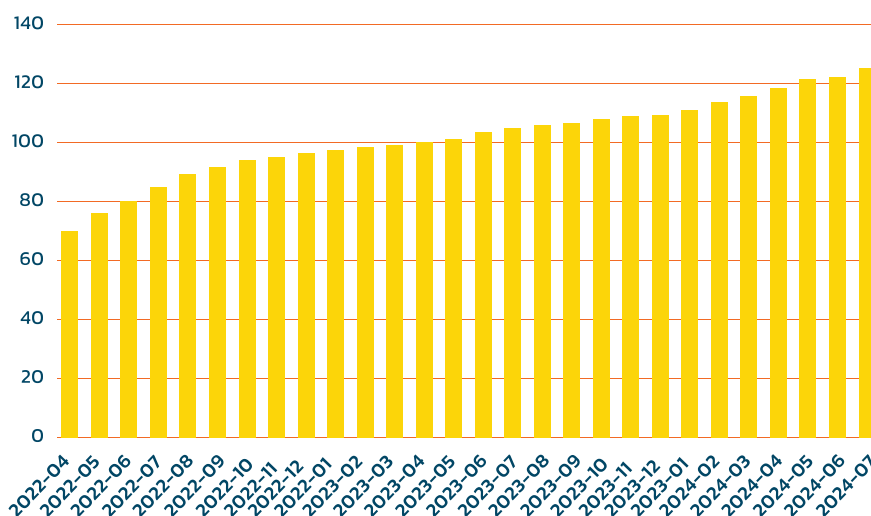
Předkládání politických zpráv a doporučení orgánům Polska na různých úrovních.

Dynamika a struktura nucené migrace z Ukrajiny do Slovenska v důsledku plnohodnotné invaze ruská

Po plnohodnotné ruské invazi na Ukrajinu 22. února 2022 vyhledali někteří ukrajinští váleční migranti azyl a mezinárodní ochranu na Slovensku. K 25. srpnu 2024 požádalo na Slovensku o status dočasné ochrany téměř 153 000 osob, z nichž 125 000 bylo oficiálně zaregistrováno¹.

Dynamika získávání statusu dočasné ochrany pro nucené migranty z Ukrajiny se vyznačovala trvalým (i když mírným) nárůstem počtu ukrajinských občanů na Slovensku. Během období od dubna 2022 do července 2024 se celkový počet uprchlíků zvýšil o více než 50 % a činila více než 124 000 osob. Tuto tendenci lze vysvětlit tím, že o tuto zemi měli váleční migranti vždy zájem, a také její blízkostí k Ukrajině. Slovensko je také vnímáno jako místo, odkud se lze přestěhovat do jiných zemí. Zároveň jsou tyto objemy vzhledem k omezené kapacitě pro přijetí velkého počtu migrantů ve srovnání s ostatními sousedními zeměmi malé (obr. 1). Geografická blízkost Slovenské republiky k Ukrajině zároveň ovlivňuje tendenci válečných migrantů vracet se do své vlasti.

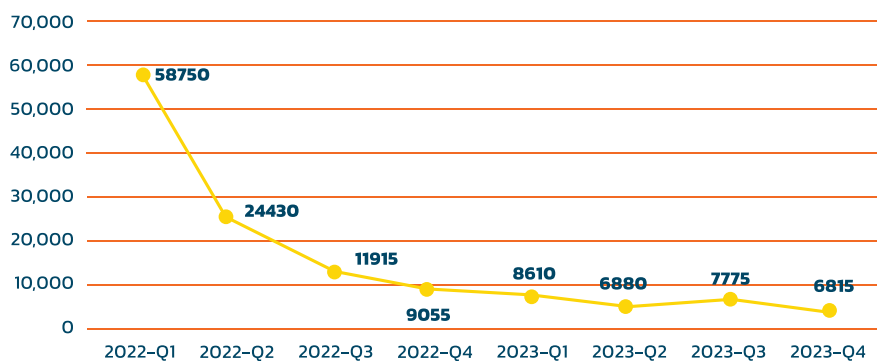
Obr. 1.
Počet občanů Ukrajiny na území Slovenska s platným statusem dočasné ochrany (ke konci měsíce), počet osob, 2022-2024.²

Ze statistických údajů Eurostat³ vyplývá, že většina ukrajinských nucených migrantů, kterým byla poskytnuta dočasná ochrana, přišla na Slovensko v prvních dvou čtvrtletích roku 2022, a to v celkovém počtu více než 80 000 příchozích. Naopak v roce 2023 se míra příchodu nucených migrantů snížila a činila 30 tisíc osob (obr. 2).

¹ UNHCR (2024). Ukraine Refugee Situation – Data Explanatory Note. Operational Data Portal. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine#category-25-520683>

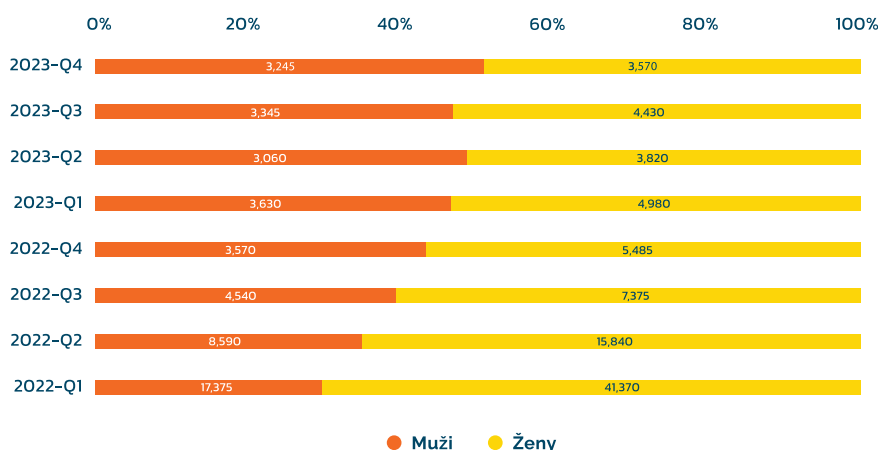
² Eurostat (2024). Data Browser. Decisions granting temporary protection by citizenship, age and sex – quarterly data. Statistics. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/bookmark/684d8bce-a18d-4ac7-a3c0-69f2b38f2770?lang=en>

³ Eurostat (2024). Data Browser. Decisions granting temporary protection by citizenship, age and sex – quarterly data. Statistics. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/bookmark/684d8bce-a18d-4ac7-a3c0-69f2b38f2770?lang=en>

Obr. 2.
Dynamika kladných rozhodnutí o udělení statusu dočasné ochrany ukrajinským občanům, počet rozhodnutí, čtvrtletní údaje, 2022-2023

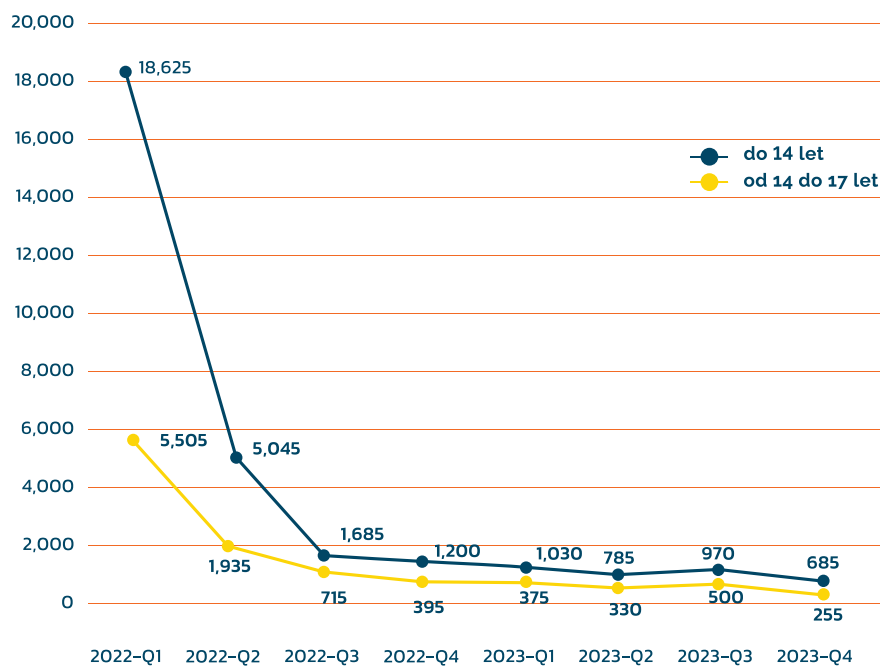
Mezi nucenými migranty, kterým byl na Slovensku v letech 2022-2023 udělen status dočasné ochrany, převažovaly ženy (65 %) nad muži (35 %). To bylo typické pro rok 2022, kdy přišla většina uprchlíků – více než 100 000 osob. V roce 2023 se však dynamika změnila, neboť podíl mezi pohlavími se vyrovnal a činil již 44 % u mužů a 56 % u žen (obr. 3). I když počet nucených migrantů byl v roce 2023 mnohem nižší – 30 tisíc osob.

Obr. 3.
Dynamika kladných rozhodnutí o udělení statusu dočasné ochrany ukrajinským občanům, rozdělení podle pohlaví, čtvrtletní údaje, 2022-2023.⁴

Údaje Eurostat o podílu ukrajinských dětí na Slovensku, které přišly v letech 2022-2023, ukazují, že většinu z nich tvoří děti mladší 14 let (75 %). Děti ve věku 14 až 17 let tvořily 25 %. Většina z nich přišla v prvních dvou čtvrtletích roku 2022 – 78 %. Děti obou věkových skupin tvořily téměř 30 % (40 000 osob) všech válečných migrantů za dva roky (2022-2023) od začátku plnohodnotné ruské invaze na Ukrajinu.

⁴ Eurostat (2024). Data Browser. Decisions granting temporary protection by citizenship, age and sex (Male & Female) quarterly data. Statistics. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/bookmark/d13f30bd-749d-4625-abff-b15eb744511a?lang=en>

Obr. 4.
Dynamika kladných rozhodnutí o udělení statusu dočasné ochrany ukrajinským dětem, věkové rozdělení („méně než 14 let“ a „14 až 17 let“), čtvrtletní údaje, 2022-2023.⁵

⁵ Eurostat (2024). Data Browser: Decisions granting temporary protection by citizenship, age and sex (Less than 14 years & From 14 to 17 years) – quarterly data. Statistics. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/bookmark/bcf76946-b9e6-473c-a98d-9a599ecaa09c?lang=en>

Od počátku plnohodnotné invaze ruských vojsk na Ukrajinu projevuje Slovensko solidaritu s válečnými migranty tím, že je přijímá, pomáhá jim, poskytuje jim podporu a přístup k různým službám. Na všech úrovních – od celostátní až po místní – orgány okamžitě zaujaly vstřícný postoj a zavedly systém opatření v mnoha odvětvích zaměřených na lepší uspokojování potřeb vysídlených osob. Od 4. března 2022 se v souladu s článkem 5 Směrnice 2001/55/ES o dočasné ochraně (Implementační rozhodnutí Rady ES 2022/382) status nucených migrantů stal jedním ze způsobů, jak zaručit přístup k právům, zaměstnání, sociální ochraně a veřejným službám.

Vnitrostátní právní předpisy v oblasti migrace ve Slovenské republice upravuje několik zákonů. Zejména zákon č. 404/2011 o pobytu cizinců, jehož poslední novela vstoupila v platnost 1. ledna 2023. Změny umožnily osobám se statutem dočasné ochrany pokračovat v přístupu k soukromému bydlení mimo humanitární centra a azylová zařízení prostřednictvím dotací, přístupu ke zdravotním službám, možnostem zaměstnání a vzdělávání a dávkám pro rodiny s dětmi, nezaměstnané nebo osoby se zdravotním postižením⁶. Rovněž přiznaly vysídleným osobám z Ukrajiny právo požádat o dočasný nebo trvalý pobyt. Dalším důležitým zákonem je zákon č. 480/2002 o azylu, který byl naposledy novelizován v květnu 2023 a vstoupil v platnost v červnu téhož roku. Změny se týkaly zejména vysídlených osob z Ukrajiny se statutem dočasné ochrany. Novela upravila poskytování pomoci těmto osobám a prodloužila její platnost. Upřesnění týkající se fungování zákona bylo doplněno usnesením slovenské vlády č. 179/2023 Sb. K dalším aktuálním právním dokumentům patří usnesení vlády č. 218 ze dne 8. prosince 2023, parlamentní nařízení č. UV-46703/2023 ze dne 28. listopadu 2023 a usnesení vlády č. 93 ze dne 15. září 2023, které se zaměřují na přijímání vysídlených osob z Ukrajiny na Slovensku, poskytování podpory a organizaci aktivit v sociální oblasti atd.⁷

V důsledku toho v zemi neexistuje žádná autonomní integrační legislativa⁸. Zejména je místo migrační problematiky v politice vymezeno ve strategickém dokumentu „Integrační politika Slovenské republiky“, který schválila vláda Slovenské republiky usnesením č. 45 ze dne 29. ledna 2014. Není to tak dávno, co stát v roce 2021 přijal program „Migrační politika Slovenské republiky: perspektiva do roku 2025“. Jeho hlavním cílem je dobře organizovaná pracovní migrace, která má zajistit integraci migrantů, bezpečnost vlastních občanů a jejich dlouhodobé soužití⁹. Přestože byla tato politika přijata ještě před začátkem ruské agrese proti Ukrajině, její působnost se rozšířila i na ukrajinské válečné migranty. Obecně lze říci, že v období 2022–2024 parlament a vláda Slovenska pravidelně přijímaly nařízení s pozitivním postojem k Ukrajincům, což byla reakce na události na Ukrajině. To na jedné straně umožnilo válečným migrantům z Ukrajiny pravidelně překračovat hranice a pobývat ve Slovenské republice. Na druhou stranu bylo Slovensko vnímáno také jako místo, odkud se mohli přestěhovat do jiných zemí. Výše uvedené dokumenty byly doplněny o krizový plán pro masový příchod migrantů z Ukrajiny v letech 2022–2023. Pravidelně se aktualizuje¹⁰.

⁶ UNHCR (2024). Ukrainian situation. Regional refugee response plan. Geneva, Switzerland: UNHCR. pp. 183–199.

⁷ UNHCR (2024). Refworld. Global Law & Policy Database. URL: [https://www.refworld.org/search?ordedesc&page=1&sm_country_name\[\]=Slovakia&sm_country_name%20\[\]=Slovakia&sort=score](https://www.refworld.org/search?ordedesc&page=1&sm_country_name[]=Slovakia&sm_country_name%20[]=Slovakia&sort=score)

⁸ European Union (2024). Governance of migrant integration in Slovakia. European Commission. European Website on Integration. URL: https://migrant-integration.ec.europa.eu/index.php/country-governance/governance-migrant-integration-slovakia_en#legislation

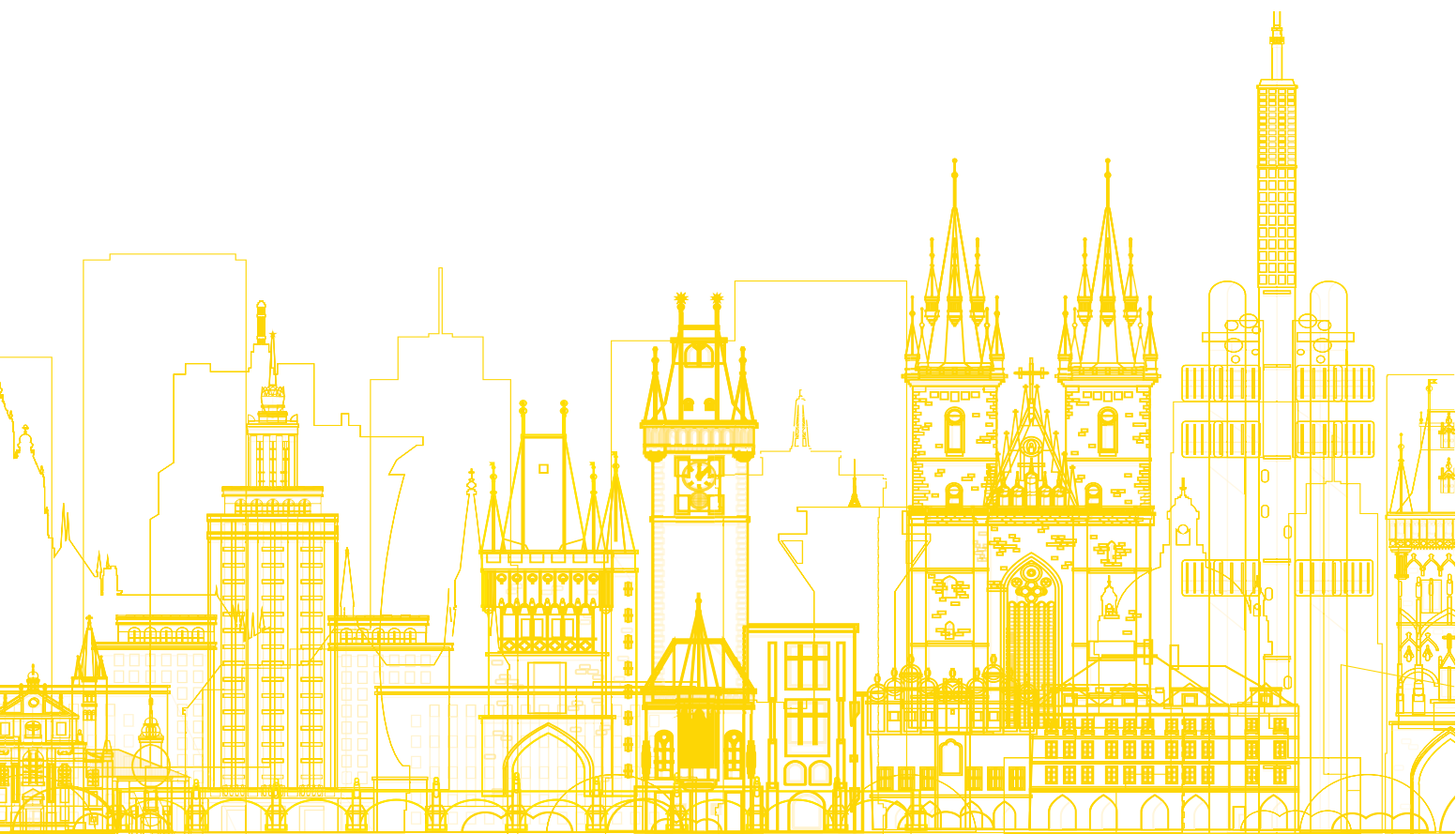
⁹ Integral Human Development (2024). Country profiles – Slovakia. URL: <https://migrants-refugees.va/country-profile/slovakia/>

¹⁰ European Union (2024). Governance of migrant integration in Slovakia. European Commission. European Website on Integration. URL: https://migrant-integration.ec.europa.eu/country-governance/governance-migrant-integration-slovakia_en

Strategie Slovenské republiky do roku 2024 se obecně zaměřuje na ochranu práv válečných migrantů, občanů jiných zemí a osob ohrožených ztrátou státní příslušnosti, kteří prchají před válkou na Ukrajině¹¹. Stát se zaměřuje na podporu udržitelných střednědobých a dlouhodobých řešení a zajištění lepších podmínek pro nucené migranty, aby se rozšířily jejich možnosti. Strategie je založena na cílech, které odrážejí reakci státních orgánů Slovenska na situaci na Ukrajině, a sice:

- váleční migranti by měli mít přístup k právnímu statusu, ochraně a dalším právům;
- váleční migranti se zdravotním postižením by měli mít přístup k cílené podpoře a pomoci;
- měla by se posílit socioekonomická integrace válečných migrantů do slovenských komunit a zvýšit jejich soběstačnost;
- posílení sociální soudržnosti mezi migranty a hostitelskou společností.

Od začátku války ruska proti Ukrajině se tedy státní a místní orgány aktivně podílejí na integraci, adaptaci a poskytování služeb vysídleným osobám z Ukrajiny, kterým byl udělen status dočasné ochrany. Migrační politika státu v období 2022-2024 byla flexibilní, o čemž svědčí důležité změny platné legislativy a vznik nových usnesení a nařízení parlamentu a vlády Slovenska v reakci na události v sousední zemi. Při realizaci cílů orgány vlády na různých úrovních často spolupracovaly s nevládními organizacemi na podpoře migrantů z Ukrajiny.

¹¹ UNHCR (2024). Ukrainian situation. Regional refugee response plan. Geneva, Switzerland: UNHCR. pp. 189-190.

Úloha občanské společnosti při pomoci ukrajinským nuceným migrantům

Od začátku války proti Ukrajině hrál při podpoře válečných migrantů z Ukrajiny důležitou roli také veřejný sektor – místní komunity a aktivisté, včetně dobrovolníků, národních a místních nevládních organizací. Všechny tyto organizace zaměřily své úsilí na zajištění, vytváření a zlepšování podmínek pro integraci, adaptaci a ochranu migrantů ve státě a společnosti. Ve spolupráci se státními a místními orgány poskytovaly pomoc v oblastech ochrany, vzdělávání, zdravotní péče, genderově podmíněného násilí, péče o děti atd. To bylo důležité pro podporu solidarity a sociální soudržnosti mezi nucenými migranty z Ukrajiny a slovenskou komunitou a hostitelskou zemí.

Navzdory vytvoření příznivého prostředí pro ochranu migrantů a jejich práv na Slovensku v období 2022–2024 konstatujeme, že je stále zapotřebí pokroku v otázkách, jako je dostupné bydlení, přístup ke kvalitnímu vzdělání a pracovní příležitosti na podporu soběstačnosti a socioekonomické integrace válečných migrantů. Všechny tyto otázky mají objektivní dopad na integraci občanských sdružení do procesu udržení dostatečné úrovně poskytování různých služeb pro uprchlíky z Ukrajiny¹².

Je třeba poznamenat, že na Slovensku neexistují žádné poradní orgány pro integraci. Bezprostředně po začátku války se spolupráce mezi občanskou společností a státem při řešení problémů integrace osob s udělenou mezinárodní ochranou zvýšila. Občanské sdružení začaly poskytovat služby a realizovat integrační programy na místní i národní úrovni¹³. S cílem upevnit formát partnerství při překonávání migračních problémů iniciovali ministerstvo vnitra a občanská sdružení v listopadu 2022 podepsání Memoranda o spolupráci při překonávání mimořádné situace v souvislosti s příchodem velkého počtu osob z Ukrajiny do Slovenské republiky způsobeným eskalací ozbrojeného konfliktu na Ukrajině¹⁴.

Příkladem partnerství se mezi státem a veřejným sektorem stala Meziresortní slovenská jednotka pro plánování reagování na potřeby uprchlíků, která sdružila více než dvacet účastníků – národní nevládní organizace a mezinárodní organizace, jakož i některé příslušné agentury OSN. Všechny tyto subjekty spolupracují s dobrovolníky, akademickými a kulturními sdruženími s cílem posílit vzájemnou interakci a doplňkovost při zajišťování osvědčených postupů pro uspokojování potřeb nucených migrantů. Zapojení organizací vedených ženami a uprchlíky má zásadní význam pro zajištění inkluzivního přístupu a efektivity řešení problémů. To poskytuje možnosti, jak vhodně reagovat na rozmanitost potřeb migrantů¹⁵.

Dalším příkladem je Slovenská humanitární rada jako dobrovolnické centrum, které sdružuje více než sto humanitárních a charitativních organizací a nadací zaměřených na zlepšení podmínek pro integraci nucených migrantů do slovenské společnosti. Jedná se o různé organizace, které nabízejí pomoc, služby, údržbu a konzultace pro

¹² UNHCR (2024). Ukrainian situation. Regional refugee response plan. Geneva, Switzerland: UNHCR. pp. 185–186.

¹³ European Union (2024). Governance of migrant integration in Slovakia. European Commission. European Website on Integration. URL: https://migrant-integration.ec.europa.eu/country-governance/governance-migrant-integration-slovakia_en

¹⁴ Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky (2022). Memorandum o spolupráci pri riešení mimoriadnej situácie v súvislosti s príchodom veľkého počtu ľudí z Ukrajiny na územie Slovenskej republiky spôsobeným eskaláciou ozbrojeného konfliktu na území Ukrajiny. Verzia final 18.10.2022. URL: https://www.minv.sk/swift_data/source/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/participacia/2022/Konferencia_Na%20spolupraci%20zalezi/Memorandum%20o%20spolupraci%20Ukrajina%20OPS%20verzia%20final%2018.10.2022.pdf

sociálně slabé osoby a osoby se zdravotním postižením. Jejich činnost je zaměřena na ukrajinské migranty přicházející na Slovensko a žádající o azyl¹⁵.

Kromě toho byly mezi občanských sdružení, které pomáhaly válečným migrantům, poměrně aktivní náboženské organizace. Nejčastějšími formami jejich pomoci byly humanitární a informační a poradenské služby. Tyto organizace také nabízely kurzy slovenského jazyka, pomoc v administrativních záležitostech, při ubytování a hledání zaměstnání.

Obecně je nabídka služeb poskytovaných občanskými sdruženími nuceným migrantům z Ukrajiny poměrně široká. Některé z nich se zaměřují na rozvojovou spolupráci a poskytování různé humanitární pomoci, sociální začleňování a globální vzdělávání. Jiné organizace se zaměřují na vzdělávání, pracovní poradenství a finanční gramotnost. Kromě toho existuje skupina organizací, které se sdružují za účelem pomoci při hledání bydlení pro uprchlíky a řeší řadu souvisejících otázek, od údržby až po aktivity pro sociálně slabé osoby a osoby se zdravotním postižením. Na Slovensku působí také organizace, které se zaměřují na podporu společensky prospěšných aktivit ukrajinských migrantů, zejména v oblasti vzdělávání, sociální pomoci, zdravotní péče, sportu, kultury a ekologie¹⁷.

Od začátku války se tak občanská sdružení ve Slovenské republice bezprostředně zapojily do procesů pomoci ukrajinským válečným migrantům a jejich integrace do nového prostředí. Činnost organizací byla zaměřena na různé aspekty pomoci Ukrajincům při rychlé a účinné adaptaci: od humanitární pomoci až po poskytování poradenství, informací a služeb. Poměrně často úspěch při řešení aktuálních problémů migrantů závisel na spolupráci se státem a mezinárodními institucemi na národní a místní úrovni. Tento formát partnerství je na Slovensku zastoupen v řadě praktik.

¹⁵ UNHCR (2024). Ukrainian situation. Regional refugee response plan. Geneva, Switzerland: UNHCR. p. 196.

¹⁶ Integral Human Development (2024). Country profiles – Slovakia. URL: <https://migrants-refugees.va/country-profile/slovakia/>

¹⁷ Integral Human Development (2024). Country profiles – Slovakia. URL: <https://migrants-refugees.va/country-profile/slovakia/>

Příklady nejlepších praktik spolupráce nevládních organizací v Slovensku a místních samospráv při řešení otázek ukrajinských válečných migrantů

NÁZEV OBČANSKÉHO SDRUŽENÍ

„ČLOVĚK V OHROŽENÍ“ (V ORIGINÁLE ČLOVEK V OHROZENÍ)

„Člověk“ v ohrožení je občanská nezisková organizace založená v roce 1999 skupinou novinářů, kteří se zajímali o dopady konfliktu na civilní obyvatelstvo v tehdejší Kosovu. Vznikla jako reakce na vznikající krizové situace ve světě. Od té doby se její činnost rozšířila. Organizace se zabývá jak humanitární pomocí, tak projekty dlouhodobé rozvojové spolupráce, podporou lidských práv a globálním vzděláváním. Do roku 2016 fungovala organizace Člověk v ohrožení jako občanské sdružení, po sloučení s People in Need funguje jako nezisková organizace. Po sloučení se stala součástí mezinárodní sítě People in Need. Organizace pořádá mezinárodní festival dokumentárních filmů One World.

Klíčové oblasti činnosti: cílená pomoc, spolupráce s místními partnery a efektivní využívání finančních zdrojů.

Posláním organizace je poskytovat účinnou pomoc lidem postiženým následky válečných konfliktů, přírodních katastrof a autoritářských režimů. Svými vzdělávacími aktivitami a prací ve slovenských komunitách přispívá k rozvoji otevřené, tolerantní a inkluzivní společnosti.

NÁZEV PROJEKTU NEBO INICIATIVY

PROGRAM SOCIÁLNÍ INTEGRACE DĚTÍ Z UKRAJINY

PARTNEŘI PROJEKTU

Odbor školství a mládeže Městského úřadu Žilina (Slovensko), Liga za duševní zdraví

POPIS PROJEKTU NEBO INICIATIVY

MÍSTO REALIZACE

Žilina (Slovakia), kindergarten

DOBA REALIZACE

Leden-únor 2023 až dodnes

ÚČEL A ÚKOLY PROJEKTU

Adaptace dětí ukrajinských nucených migrantů na místní prostředí, výživa a denní režim

ČINNOSTI V RÁMCI PROJEKTU A JEHO VÝSLEDKY

V rámci projektu byla uspořádána setkání za účasti pracovníků Odboru školství a mládeže Městského úřadu v Žilině, vedení a vychovatelů mateřských škol města Žilina, pedagogů, logopedů, učitelů, rodičů dětí vojenských migrantů a zástupců organizace Člověk v ohrožení. Všechny zúčastněné strany se dohodly na vytvoření rodičovského sdružení, které by usnadnilo proces adaptace dětí ukrajinských nucených migrantů na místní prostředí. Byla dohodnuta a koordinována práce na těchto otázkách:

- logopedická a psychologická podpora pro děti;
- komunikace mezi rodiči, pracovníky mateřské školky, organizací Člověk v ohrožení a odborem školství a mládeže městského úřadu Žiliny;
- pedagogická podpora procesu učení a adaptace dětí v mateřské školce.

PRVKY, KTERÉ PŘÍSPĚLY K REALIZACI PROJEKTU

- konstruktivní snaha všech zúčastněných stran (vedení a zaměstnanců mateřské školky, rodičů dětí a různých odborníků) o dosažení pozitivního výsledku;
- zapojení odborníků (psychologů, logopedů a učitelů) do procesu řešení problému.

VÝZVY NEBO PROBLÉMY

- jazykový bariér a potíže v komunikaci;
- finanční problémy ukrajinských nucených migrantů;
- stres, psychické trauma a částečné odcizení dětí od účasti na společenském životě;
- odlišné preference v oblasti stravování a denní režim v mateřské školce.

NÁZEV OBČANSKÉHO SDRUŽENÍ

ČLOVĚK V OHROŽENÍ (V ORIGINÁLE ČLOVEK V OHROZENÍ)

NÁZEV PROJEKTU NEBO INICIATIVY

SOS UKRAJINA

PARTNEŘI PROJEKTU

SlovakAid, specializované instituce OSN (Úřad Vysokého komisaře OSN), místní úřady ve městech, kde byla praxe realizována.

POPIS PROJEKTU NEBO INICIATIVY

MÍSTO REALIZACE

Nejprve na ukrajinsko-slovenské hranici a později v takových slovenských městech, jako jsou Ubl'a, Veľké Slemence, Vyšné Nemecké, Košice, Prešov, Banská Bystrica, Žilina, Bardejov, Svidník, Lučenec, Zvolen, Liptovský Mikuláš, Liptovský Hrádok a Spišská Nová Ves.

DOBA REALIZACE

24. února 2022 – dodnes

ÚČEL A ÚKOLY PROJEKTU

Poskytování humanitární pomoci a psychosociální podpora ukrajinských válečných migrantů

ČINNOSTI V RÁMCI PROJEKTU A JEHO VÝSLEDKY

Aktivní práce probíhala v různých oblastech v mnoha obcích na Slovensku. Od začátku války jsme poskytli významnou humanitární pomoc válečným migrantům z Ukrajiny, včetně distribuce 2 200 tun humanitární pomoci pro více než 52 000 osob, vybavení 14 přístřešků a 12 modulárních domů nábytkem a zařízením, opravy 4 obecních budov a výstavby 1 panelového domu. Kromě toho bylo 615 rodinám poskytnuto teplé zimní oblečení a obuv.

Zvláštní pozornost byla věnována psychologické pomoci. Pro přibližně 1 700 osob byla zorganizována soukromá a skupinová setkání s psychology a uskutečnilo se 60 psychologických akcí, školení a seminářů.

Celkově byla pomoc poskytována ve třech hlavních oblastech: ochrana dětí, vzdělávání a sociální integrace. V oblasti ochrany dětí jsme úspěšně vytvořili bezpečný prostor pro děti a jejich opatrovníky. V rámci tohoto programu se děti všech věkových kategorií mohou účastnit pravidelných aktivit zaměřených na usnadnění sociální interakce, poskytnutí emocionální a fyzické úlevy, snížení stresu a úzkosti a podporu vztahů. Dětem byly pravidelně poskytovány příležitosti zapojit se do formálního i neformálního vzdělávání, aby se podpořil jejich proces učení a integrace do slovenského vzdělávacího systému. Organizace uspořádala 57 veřejných akcí pro přibližně 1500 osob a více než 1300 dobrovolnických aktivit s dětmi.

Organizace poskytla podporu ve vzdělávacím procesu prostřednictvím individuálních a skupinových školení, mentoringu a kariérního poradenství. Pro setkání původních obyvatel a nucených migrantů byly využívány bezpečné prostory. Pořádala se zde setkání, skupinové akce, festivaly a kulturní programy. Tyto aktivity byly zaměřeny na podporu a posílení sociální integrace, čímž přispívaly k rozvoji soudržné a tolerantní společnosti. Organizace poskytla 10 školení pro přibližně 250 učitelů a školních psychologů, 5 dvoudenních školení pro podnikatele a 13 podnikatelských grantů, a také 10 workshopů pro 100 uchazečů o zaměstnání a 8 odborných konzultací pro více než 100 mladistvých.

PRVKY, KTERÉ PŘÍSPĚLY K REALIZACI PROJEKTU

- financování z mezinárodních organizací;
- mobilizace slovenské společnosti na pomoc Ukrajincům;
- včasnost, rychlost a pohotovost poskytované pomoci.

VÝZVY NEBO PROBLÉMY

- omezené časové a materiální zdroje;
- přírodní podmínky pro poskytování humanitární pomoci;
- obtíže v procesu integrace a adaptace ukrajinských válečných migrantů do slovenské společnosti.

NÁZEV OBČANSKÉHO SDRUŽENÍ

**LIGA PRO OCHRANU LIDSKÝCH PRÁV (V ORIGINÁLE
LIGA ZA ĽUDSKÉ PRÁVA)**

Liga pro obranu lidských práv je občanské sdružení, které od roku 2005 podporuje uprchlíky a migranty na Slovensku. Kombinuje přímé poskytování služeb (vysoce kvalitní a bezplatná právní pomoc uprchlíkům a migrantům) s advokací a strategickými soudními spory v oblasti migrace, integrace a azylové politiky ve Slovenské republice. Zároveň organizace poskytuje kurzy pro různé profese zaměřené na práci s cizinci a vychovává novou generaci mladých právníků v oblasti migračního práva. Organizace podporuje průhlednou, důstojnou a odpovědnou migrační politiku státu v oblasti azylu a integrace.

NÁZEV PROJEKTU NEBO INICIATIVY

INTEGRAČNÍ CENTRUM KOŠICKÉHO KRAJE

PARTNEŘI PROJEKTU

Člověk v ohrožení, Mareena, samosprávy Košického kraje, DEDO Foundation, ETP Slovakia, Everyone for the Family, DORKA, Liga za duševní zdraví, Arcidiecézní charita Košice, Oáza.

POPIS PROJEKTU NEBO INICIATIVY

MÍSTO REALIZACE

Košice Region (Slovakia)

DOBA REALIZACE

Červen 2022 až dodnes

ÚČEL A ÚKOLY PROJEKTU

Dlouhodobá podpora ukrajinských nucených migrantů

ČINNOSTI V RÁMCI PROJEKTU A JEHO VÝSLEDKY

Integrační centrum od svého založení přispívá ke zlepšení právního postavení a ochrany práv nucených migrantů z Ukrajiny. Centrum zvýšilo úroveň sociální soudržnosti a zapojení nucených migrantů do slovenské společnosti. Válečným migrantům poskytovalo právní služby, sociální poradenství a pomoc při orientaci na trhu práce. K dalším typům pomoci patří podpora při zápisu dětí do vzdělávacích institucí, příprava právních dokumentů a ověřování a potvrzování diplomů.

Za dva roky fungování integračního centra se počet klientů zvýšil na více než 1400. Pracovníci centra poskytovali v průměru 275 konzultací měsíčně.

Uprchlíci z Ukrajiny se na centrum obrátili s žádostí o pomoc při orientaci v Košicích, komunikaci s úřady, hledání ubytování, zaměstnání a zápisu do kurzů slovenského jazyka. Služby zahrnovaly psychologické a právní poradenství. Organizace poradila 2 331 osobám při hledání zaměstnání a zaměstnala více než 400 osob, z toho 140 nucených migrantů z Ukrajiny.

PRVKY, KTERÉ PŘÍSPĚLY K REALIZACI PROJEKTU

- široká geografická spolupráce mezi veřejným sektorem a úřady v Košickém kraji;
- aktivní účast dobrovolníků;
- široká škála aktivit

VÝZVY NEBO PROBLÉMY

- omezené finanční, materiální a lidské zdroje;
- jazykové bariéry a komunikační problémy;
- proces integrace a adaptace na nové podmínky;
- kvantitativní omezení možnosti přijímat válečné migranty.

NÁZEV OBČANSKÉHO SDRUŽENÍ

LIGA PRO OCHRANU LIDSKÝCH PRÁV (V ORIGINÁLE LIGA ZA ĽUDSKÉ PRÁVA)

NÁZEV PROJEKTU NEBO INICIATIVY

PROGRAMOVÝ DOKUMENT INTEGRACE OSOB Z UKRAJINY

PARTNEŘI PROJEKTU

«Človek v ohrození», «Mareena», «CVEK», «Nadácia Milana Šimečku», other non-governmental organizations in Slovakia, local and regional authorities throughout the country

POPIS PROJEKTU NEBO INICIATIVY

MÍSTO REALIZACE

Celé území Slovenska

DOBA REALIZACE

Květen 2022 až dodnes

ÚČEL A ÚKOLY PROJEKTU

Zlepšení systému poskytování informací o opatřeních v oblasti začleňování osob z Ukrajiny se statutem dočasné ochrany. Ústředním aspektem tohoto úsilí je prosazování práv válečných migrantů, včetně jejich socioekonomické integrace a přístupu k cíleným službám.

ČINNOSTI V RÁMCI PROJEKTU A JEHO VÝSLEDKY

Analytický dokument vznikl jako výsledek spolupráce pěti významných nevládních organizací s dlouholetými zkušenostmi a know-how v oblasti integrace cizinců na Slovensku a poskytování humanitární pomoci. Hlavním cílem projektu je pomoci státu, obcím a dalším účastníkům při vytváření integračních opatření pro osoby s dočasnou ochranou z Ukrajiny. Dokument se stal syntézou rozsáhlého souboru poznatků a zkušeností s problematikou

integrace před zahájením vojenských operací na Ukrajině i v jejich průběhu, jakož i předchozích výzkumů a analýz provedených na Slovensku. Tento strategický dokument se stal zdrojem pro subjekty zapojené o pomoci nuceným migrantům z Ukrajiny, kteří pracovali a pracují na Slovensku na střednědobém a dlouhodobém základě.

Jedním z výsledků práce na programovém dokumentu byl návrh na posílení kapacity organizační struktury odpovědné za koordinaci integrace nově příchozích, zapojení nevládních organizací do tohoto procesu a zaměření se na sběr a analýzu dat, včetně potřeb nucených migrantů.

Neméně důležitým výstupem projektu byla komunikace a vzájemná podpora mezi obcemi a nevládními organizacemi na Slovensku, stejně jako ukazatele týkající se zaměstnanosti, samostatné výdělečné činnosti, sociálních služeb, finanční pomoci, bydlení, přístupu k informacím a právní pomoci, zdravotní péče, vzdělávání, odborné a jazykové přípravy. Zahrnoval také opatření týkající se specifik udělování statusu

PRVKY, KTERÉ PŘÍSPĚLY K REALIZACI PROJEKTU

- národní rozsah programu;
- široká škála otázek, jimiž se dokument zabývá

VÝZVY NEBO PROBLÉMY

- omezené finanční, materiální a lidské zdroje;
- různorodost procesu integrace pro každou osobu z hlediska času a kvality;
- obtížná koordinace interakce mezi místními a regionálními orgány, nevládními organizacemi v kontextu celého státu.

NÁZEV OBČANSKÉHO SDRUŽENÍ

LIGA PRO OCHRANU LIDSKÝCH PRÁV (V ORIGINÁLE LIGA ZA ĽUDSKÉ PRÁVA)

NÁZEV PROJEKTU NEBO INICIATIVY

PRÁVNÍ SLUŽBY PRO LIDI V NOUZI NA SLOVENSKU

PARTNEŘI PROJEKTU

Místní úřady v Bratislavě (Slovensko), Odbor cizinecké policie

POPIS PROJEKTU NEBO INICIATIVY

MÍSTO REALIZACE

Bratislava (Slovensko)

DOBA REALIZACE

Březen 2022 – dodnes

ÚČEL A ÚKOLY PROJEKTU

Poskytování právní pomoci a tlumočnických služeb válečným migrantům z Ukrajiny

ČINNOSTI V RÁMCI PROJEKTU A JEHO VÝSLEDKY

Díky iniciativě Ligy pro ochranu lidských práv zřídil magistrát Bratislavy (Slovensko) po začátku plnohodnotné války na Ukrajině informační středisko na hlavním nádraží, aby reagovalo na naléhavé potřeby uprchlíků přicházejících z Ukrajiny. Právě tam poskytlo velké množství právníků s podporou dobrovolníků právní pomoc a překladatelské služby většině válečných migrantů z Ukrajiny.

Všechny služby – právní pomoc, tlumočnické služby, linka pomoci pro nucené migranty a informační webové stránky – byly (a jsou) poskytovány ve slovenštině, ukrajinštině a

angličtině. Organizace rovněž navázala spolupráci se slovenským Odborem cizinecké policie, která byla využita k předběžné registraci osob žádajících o status dočasné ochrany.

Kromě toho se organizace aktivně zapojila do obhajoby spojené s právními předpisy a integrací na národní a obecní úrovni, jakož i do budování potenciálu a školení obce, tlumočníky, právníky a další zúčastněné strany v oblastech souvisejících s ochranou válečných migrantů.

PRVKY, KTERÉ PŘÍSPĚLY K REALIZACI PROJEKTU

- finanční podpora Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR);
- široké zapojení dobrovolníků do poskytování právních služeb

VÝZVY NEBO PROBLÉMY

- možný nárůst počtu nucených migrantů z Ukrajiny v budoucnu;
- nedostatek lidských, finančních a materiálních zdrojů pro poskytování včasné pomoci.

NÁZEV OBČANSKÉHO SDRUŽENÍ

LIGA PRO OCHRANU LIDSKÝCH PRÁV (V ORIGINÁLE LIGA ZA ĽUDSKÉ PRÁVA)

NÁZEV PROJEKTU NEBO INICIATIVY

PREVENCE XENOFOBIE, RASISMU A NENÁVISTI VŮČI NUCENÝM MIGRANTŮM

PARTNEŘI PROJEKTU

Ministerstvo spravodlnosti Slovenskej republiky

NÁZEV PROJEKTU NEBO INICIATIVY

MÍSTO REALIZACE

Město Bratislava (Slovensko) jako základní město, ale projekt se týkal celého území Slovenska

DOBA REALIZACE

V roce 2022

ÚKOLY PROJEKTU

Předcházet xenofobii a podporovat oběti trestných činů z nenávisti vůči nuceným migrantům, kteří čelí xenofobii a nenávisti kvůli své vnější odlišnosti.

ČINNOSTI V RÁMCI PROJEKTU A JEHO VÝSLEDKY

V rámci projektu bylo uspořádáno velké množství akcí různých formátů po celém Slovensku. Ty hlavní se však konaly v Bratislavě.

Uskutečnilo se zejména mnoho regionálních setkání, jejichž klíčovým tématem bylo zvyšování povědomí o projektu na národní i místní úrovni státu.

Uskutečnila se setkání s válečnými migranty, na nichž se sdílely zkušenosti s cílem zvýšit jejich povědomí o možnosti získat odpovídající pomoc, pokud se stanou obětí nenávisti.

Uskutečnila se konference Integrační fórum, která vytvořila prostor pro navazování kontaktů a sdílení zkušeností v oblasti migrace a integrace na Slovensku.

Bylo také natočeno mnoho videí, uskutečněny rozhovory, napsány články a zorganizována informační kampaň na sociálních sítích. Staly se účinným nástrojem pro zprostředkování migračních zkušeností nucených migrantů veřejnosti.

Důležitým výsledkem bylo vypracování dokumentu obsahujícího doporučení pro odborníky, jak šířit informace o nucené migraci a genderové rovnosti na Slovensku.

Uskutečnily se také dvě série školení pro právníky a advokáty o pomoci obětem nenávisti s cílem zvýšit jejich odborný potenciál.

Byly uspořádány veřejné diskuse (vysílané na sociálních sítích) s cílem podělit se o zkušenosti válečných migrantů s veřejností ve Slovenské republice.

PRVKY, KTERÉ PŘÍSPĚLY K REALIZACI PROJEKTU

Finanční podpora Ministerstva spravedlnosti Slovenské republiky v rámci programu dotací na prosazování, podporu a ochranu lidských práv a svobod a předcházení diskriminaci, rasismu, xenofobii, antisemitismu a jiným formám nesnášenlivosti ve všech jejich podobách

VÝZVY NEBO PROBLÉMY

- chybějící opatření pro usnadnění integrace válečných migrantů, kteří jsou vystaveni diskriminaci, šikaně a nenávisným projevům kvůli svému původu, vzhledu nebo náboženství;
- nízká informovanost veřejnosti a politiků o situaci válečných migrantů na Slovensku.

NÁZEV OBČANSKÉHO SDRUŽENÍ

EQUITA

Equita je občanské sdružení, které usiluje o zpřístupnění odborné lékařské péče zranitelným skupinám obyvatel, jako jsou bezdomovci, uprchlíci a lidé z marginalizovaných komunit. Organizace poskytuje lékařskou pomoc těm, kteří nemají přístup ke zdravotní péči z důvodu sociálního vyloučení, chudoby, válečných konfliktů nebo jiných humanitárních katastrof. Činnost organizace zahrnuje primární zdravotní péči, služby v oblasti sexuálního a reprodukčního zdraví a lidských práv, jakož i podporu obětem různých forem násilí. Pro organizaci je důležitým aspektem jejího fungování aktivní vědecká a legislativní propagace v oblasti přístupu ke zdravotní péči s cílem identifikovat systémové nedostatky.

NÁZEV PROJEKTU NEBO INICIATIVY

LÉKAŘSKÁ PÉČE PRO NUCENÉ MIGRANTY

PARTNEŘI PROJEKTU

CARE International, UNICEF, místní a regionální orgány Bratislavského kraje

POPIS PROJEKTU NEBO INICIATIVY

MÍSTO REALIZACE

Bratislavský kraj, město Bratislava (Slovensko)

DOBA REALIZACE

2022 – dodnes

ÚČEL A ÚKOLY PROJEKTU

Zlepšení přístupu ukrajinských válečných migrantů ke zdravotním službám a jejich kvalitnímu a včasnému poskytování.

ČINNOSTI V RÁMCI PROJEKTU A JEHO VÝSLEDKY

V rámci projektu byla poskytnuta lékařská péče nuceným migrantům z Ukrajiny. Konkrétně v období 2022–2023 proběhlo přibližně 50 návštěv pacientů a více než 900 jich bylo ošetřeno díky pomoci místních úřadů, společnosti AGEL Merea a městské nemocnice AGEL Zvolen Hospital.

K úspěchům projektu patřilo také zaměstnání ukrajinských zdravotníků z řad válečných migrantů s cílem snížit pracovní zátěž zdravotníků v Bratislavském kraji.

PRVKY, KTERÉ PŘÍSPĚLY K REALIZACI PROJEKTU

- zaměstnávání ukrajinských zdravotnických pracovníků z řad uprchlíků pomohlo snížit pracovní zátěž zdravotnických pracovníků v Bratislavském kraji (Slovensko);
- zdravotničtí pracovníci se mohli rychleji začlenit do nových životních podmínek v hostitelské zemi;
- finanční podpora ze strany UNICEF

VÝZVY NEBO PROBLÉMY

Potřeba kvalifikovaných zdravotnických pracovníků v souladu se standardy slovenského zdravotnictví.

NÁZEV OBČANSKÉHO SDRUŽENÍ

«MEMO 98»

MEMO 98 je občanské sdružení pro monitorování médií s rozsáhlými zkušenostmi s prováděním mediálních analýz jménem mezinárodních institucí a s poskytováním technické pomoci oficiálním institucím a dalším nevládním organizacím. Byla založena s podporou Národního demokratického institutu pro mezinárodní vztahy (NDI) se sídlem v USA v červnu 1998 s cílem monitorovat slovenská média v období před parlamentními volbami v roce 1998, a to za použití metod kvalitativní i kvantitativní analýzy. Za více než 20 let organizace realizovala na Slovensku a v dalších téměř 60 zemích řadu projektů zaměřených na zlepšení mediálního prostředí, posílení kritického myšlení a pomoc občanům při získávání komplexních informací.

Organizace také podporuje rozvoj novinářských dovedností a znalostí prostřednictvím mediálních školení a multimediálních projektů pro menšiny. Již více než deset let je MEMO 98 partnerem Slovenské novinářské ceny (Novinárska cena), kterou každoročně pořádá Nadace Otevřená společnost, a od roku 2018 je jedna z jejích zvláštních kategorií (Novinářství řešení) udělována pod záštitou MEMO 98.

NÁZEV PROJEKTU NEBO INICIATIVY

PODPORA UKRAJINSKÝCH UPRCHLÍKŮ PROSTŘEDNICTVÍM MÉDIÍ

PARTNEŘI PROJEKTU

«DW Akademie», «The European Broadcasting Union», «The Norwegian Refugee Council», orgánymístní samosprávy a Caritas Slovenska, UNESCO

NÁZEV PROJEKTU NEBO INICIATIVY

MÍSTO REALIZACE

Slovensko

DOBA REALIZACE

Srpen 2023 – leden 2024

ÚČEL A ÚKOLY PROJEKTU

Rozšířit přístup nucených migrantů ke spolehlivým údajům, zvýšit jejich sebevědomí a podpořit mírovou interakci s hostitelskou společností.

ČINNOSTI V RÁMCI PROJEKTU A JEHO VÝSLEDKY

V počáteční fázi projektu UNESCO spolupracovalo s Norskou radou pro uprchlíky (NRC) a organizací MEMO 98 na identifikaci informačních potřeb ukrajinských válečných migrantů na Slovensku. Studie využívala kvantitativní a kvalitativní metody, včetně zaměřených skupin, tematických diskusí a téměř 700 rozhovorů s ukrajinskými uprchlíky na různých místech, včetně škol, domovů a center pro podporu. Za sběr dat na Slovensku odpovídaly organizace MEMO 98 a Caritas Slovensko.

Na základě výsledků I. fáze studie se předpokládalo vytvoření mediálního obsahu týkajícího se uprchlíků. A to:

- byly vytvořeny pořady zaměřené na migranty a osoby zapojené do jejich realizace, které byly vysílány ve slovenské televizi a na sociálních sítích;
- byly vysvětleny konflikty, rozhodnutí místních orgánů a etická stránka otázek spojených s nucenou migrací;
- byly provedeny výzkumy a průzkumy za účasti válečných migrantů;
- pracovníci médií, kteří byli nuceni opustit Ukrajinu, byli začleněni do redakčních týmů, aby se podíleli na přípravě a výrobě mediálních materiálů v hostitelských zemích;
- bylo provedené školení a trénink ukrajinských mediálních profesionálů s cílem zlepšit jejich dovednosti v hostitelské zemi;
- konzultace se slovenskými mediálními diváky ohledně pravdivosti informování o událostech týkajících se nucených migrantů a zahrnutí jejich názorů do veřejného diskurzu;
- byly navázány vazby mezi médii, nevládními organizacemi a místními orgány, což usnadnilo spolupráci a vzájemnou výměnu znalostí.

Cílem projektu je bojovat proti stigmatizaci a dezinformacím tím, že válečným migrantům poskytne příležitost vyprávět své vlastní příběhy. Obsah byl vytvořen pro ně, s nimi a o nich. Zaměřuje se na témata, která nucení migranti považují za prioritní. Projekt posílil výměnu faktických informací mezi nucenými migranty a slovenskými hostitelskými komunitami. Projekt přispěl k sociální soudržnosti.

PRVKY, KTERÉ PŘÍSPĚLY K REALIZACI PROJEKTU

- rozsah zapojení účastníků na národní a místní úrovni;
- aktivní účast na Koordinačních fórech pro uprchlíky, která pomohla zajistit vysokou míru relevance a doplňkovosti s činnostmi prováděnými na místě;
- koordinace mezi národní a místní úrovní rozhodování, která zajistila úzkou a jasnou koordinaci při řešení problémů nucených migrantů;
- financování ze strany japonské vlády;
- realizace projektu pod záštitou UNESCO.

VÝZVY NEBO PROBLÉMY

- boj proti dezinformacím v médiích;
- manipulativní informační technologie;
- závislost médií na politických a finančních vlivových kruzích, které brání objektivnímu informování o společenských a politických procesech

NÁZEV OBČANSKÉHO SDRUŽENÍ

CVEK (CENTRUM PRE VÝSKUM ETNICITY A KULTÚRY)

CVEK je nezávislé občanské sdružení, které se snaží přispívat ke spravedlivější a soudržnější společnosti na Slovensku prostřednictvím výzkumu, analýz a vzdělávání. Bylo založeno v roce 2005 a sídlí v Bratislavě. Činnost organizace je založena na právních principech, jako je respektování lidské důstojnosti a sociální rozmanitosti. Klíčové aktivity CVEK se zaměřují na etnické, jazykové a náboženské menšiny a tematicky se zaměřují především na vzdělávání, bydlení, sociální situaci, politickou participaci a mezinárodní vztahy. Organizace má značné zkušenosti s prováděním výzkumů (především kvalitativních) a studuje veřejné mínění a politický diskurz v kontextu překážek, které brání vzniku inkluzivní společnosti. Cílem CVEK je systematicky podporovat prostředí, ve kterém se každý může cítit ceněný a respektovaný.

NÁZEV PROJEKTU NEBO INICIATIVY

VÝVOJ STRATEGICKÝCH PLÁNŮ PRO ZAČLEŇOVÁNÍ UKRAJINSKÝCH DĚTÍ A RODIN A DALŠÍCH ZRANITELNÝCH SKUPIN NA MÍSTNÍ ÚROVNI NA SLOVENSKU

PARTNEŘI PROJEKTU

Orgány místní samosprávy zapojených měst na Slovensku

NÁZEV PROJEKTU NEBO INICIATIVY

MÍSTO REALIZACE

Celé území Slovenska

DOBA REALIZACE

Květen 2023 - duben 2024

ÚČEL A ÚKOLY PROJEKTU

Spolupráce s obcemi v různých regionech Slovenska na komplexních střednědobých a trvalých strategiích začleňování ukrajinských dětí a jejich rodin, dalších cizinců a/nebo zranitelných skupin na místní úrovni.

ČINNOSTI V RÁMCI PROJEKTU A JEHO VÝSLEDKY

TÚkolem CVEK v projektu bylo spolupracovat s obcemi v různých regionech Slovenska na rozvoji komplexních střednědobých a dlouhodobých strategií pro začleňování ukrajinských dětí a jejich rodin na místní úrovni společenského života v zemi.

Projekt se skládal ze dvou fází:

- výzkumná fáze zaměřená na mapování situace a analýzu potřeb v každém zúčastněném městě;
- participační fáze zaměřená na rozvoj strategií pro integraci dětí a jejich rodin z Ukrajiny, cizinců a/nebo jiných zranitelných skupin v každém městě.

Klíčovou rolí v pomoci válečným migrantům při jejich integraci do společnosti a místních komunit na Slovensku sehrály místní samosprávy, které poskytovaly komplexní podporu migrantům a slovenským občanům v otázkách souvisejících se začleněním dětí a jejich rodin z Ukrajiny do veřejného života země.

PRVKY, KTERÉ PŘÍSPĚLY K REALIZACI PROJEKTU

The project is financed by the UNICEF Fund in Slovakia and Ukraine in the field of response to refugees

VÝZVY NEBO PROBLÉMY

- hledání, výběr a zavádění spolehlivých nástrojů pro integraci ukrajinských dětí a jejich rodin na místní úrovni státu;
- co nejširší zapojení místních samospráv do procesu podpory integrace dětí válečných migrantů z Ukrajiny na Slovensku.

NÁZEV OBČANSKÉHO SDRUŽENÍ

CVEK (CENTRUM PRE VÝSKUM ETNICITY A KULTÚRY)

NÁZEV PROJEKTU NEBO INICIATIVY

**BUDOVÁNÍ KAPACIT OBCÍ V OBLASTI INKLUZE
UPRCHLÍKŮ**

PARTNEŘI PROJEKTU

Úřad vysokého komisaře OSN, čtyři obce na Slovensku

NÁZEV PROJEKTU NEBO INICIATIVY

MÍSTO REALIZACE

Čtyři obce ve Slovenské republice

DOBA REALIZACE

Leden 2024 - prosinec 2024.

ÚČEL A ÚKOLY PROJEKTU

Budování a posilování kapacit obcí pro integraci válečných migrantů a cizinců do nového prostředí.

ČINNOSTI V RÁMCÍ PROJEKTU A JEHO VÝSLEDKY

Projekt vycházel z předchozích zkušeností CVEK se spoluprací s obcemi v oblasti integrace migrantů. V rámci projektu byly uspořádány vzdělávací akce pro čtyři obce

v oblasti interkulturní komunikace za účasti nucených migrantů a v oblasti sběru a analýzy dat o migraci nově příchozích na místní úrovni na Slovensku. Důležitou součástí projektu bylo také vytvoření mechanismu sběru dat, který by poskytoval informace o těchto komunitách na místní úrovni.

V rámci úspěšné spolupráce s místními úřady se CVEK zapojil také do práce s nucenými migranty, aby poznal jejich specifické potřeby a porozuměl jim. Místní orgány zároveň sehrály klíčovou roli při integraci uprchlíků, pokud jde o zavádění praktik nezbytných pro tento úkol.

PRVKY, KTERÉ PŘÍSPĚLY K REALIZACI PROJEKTU

- realizováno ve spolupráci s Úřadem vysokého komisaře OSN;
- CVEK má zkušenosti se spoluprací se slovenskými obcemi v oblasti integrace migrantů.

VÝZVY NEBO PROBLÉMY

- omezené územní pokrytí v rámci Slovenska;
- kvantitativní omezení z hlediska počtu zapojených obcí;
- neustálý nárůst počtu migrantů a cizinců;
- zvýšení prostředků na uspokojení potřeb nově příchozích.

Tento dokument poskytuje přehled různých praktik interakce mezi občanskými sdruženími, dobrovolnickými a jinými iniciativními skupinami a místními samosprávami, které se zasazují o ukrajinské uprchlíky a pomáhají jim ve třech zemích Visegrádské skupiny – v České republice, Polsku a na Slovensku. Je důležité poznamenat, že jsme popsali zkušenosti občanských sdružení, které byly založeny před plnou invazí v roce 2022, těch, které vznikly po 24. únoru 2022, a těch, které působí na úrovni iniciativ, ale nejsou oficiálně zapsané.

Prezentace, diskuse, výběr a analýza případů úspěšných zkušeností se spoluprací občanské společnosti a místních orgánů v prvních dvou letech plnohodnotné války ruska proti Ukrajině (2022-2024) umožnily vyvodit následující závěry.

Oblasti, priority a cílové skupiny: činnost občanských sdružení se zaměřují především na humanitární, zdravotnickou, informační, vzdělávací, integrační, psychosociální a kulturní oblast. V prvních šesti měsících války bylo klíčové uspokojit základní humanitární potřeby ukrajinských uprchlíků (bydlení, jídlo, oblečení), poskytnout informace o základních právech, možnostech získání statusu dočasné ochrany, seznam a kontakty na vládní služby zabývající se problematikou uprchlíků v těchto zemích atd. Postupem času se potřeby migrantů měnily, a tím se měnily i priority a oblasti pomoci – rostla potřeba zapojení nevládních organizací do usnadnění jazykové a ekonomické integrace ukrajinských uprchlíků, vytváření prostředí pro uspokojování jejich kulturních potřeb a sociální adaptaci a potírání ruské propagandy a dezinformací v médiích. Kromě toho je třeba poznamenat, že aktivity nevládního sektoru byly zaměřeny na pomoc různým věkovým skupinám vojenských migrantů, včetně dětí do 18 let, neboť jejich podíl v analyzovaných zemích přesahoval 30 %. Jednalo se tedy o aktivity zaměřené na vytváření a rozšiřování institucí pro děti předškolního věku, poskytování vzdělání dětem školního věku a také prostor pro jejich volný čas.

Formáty zapojení. Pozorujeme různé formy interakce a spolupráce mezi občanskými sdruženími a místními orgány samosprávy. Kromě finanční podpory (plné nebo částečné financování některých zásadních projektů, poskytnutí prostor k bezplatnému nebo zvýhodněnému užívání) se osvědčily i další formy, mezi něž patří: výměna informací a zkušeností, zapojení zástupců občanské společnosti do diskuse a tvorby místní politiky týkající se ukrajinských uprchlíků, osobní účast zástupců radnice nebo místních orgánů samosprávy na akcích nebo projektech realizovaných nevládními organizacemi, delegování některých povinností, pravomocí, různých služeb a činností, které měly vykonávat státní místní instituce, nevládní organizace, které by tyto úkoly mohly vykonávat efektivněji a s finanční podporou mezinárodních dárců.

Vytváření sítí a spolupráce. Některé projekty dosahují národní a mezinárodní úrovně. Jsme svědky vytváření koalic a konsorcií nevládních organizací, které analyzují a obhajují ukrajinské uprchlíky ve sledovaných zemích Visegrádské skupiny. Takové formy spolupráce umožňují hledat komplexnější přístup k vytváření účinných politik na

různých úrovních státní správy – od místní po celostátní či evropskou – a také kooperovat úsilí občanských sdružení s různými posláními, ale připravených konsolidovat úsilí a společně získávat mezinárodní grantové prostředky na podporu ukrajinských válečných migrantů. V tomto formátu bylo také důležité přenášet a vyměňovat si informace a zkušenosti z jiných zemí EU, které poskytly útočiště značnému počtu ukrajinských uprchlíků (např. Německo), za účelem implementace jejich praktik v zemích Visegrádské skupiny.

Problémy a výzvy. Klíčovými problémy, které zástupci nevládních organizací ve svých prezentacích na seminářích nejčastěji zmiňovali, byly snížení nebo nedostatečná finanční podpora, nedostatek lidských zdrojů a dobrovolníků, negativní vliv ruské propagandy v médiích a změna postoje k ukrajinským uprchlíkům v analyzovaných zemích, výsledky voleb, zejména v Polsku, a změny ve vedení, postupné dílčí změny v legislativě a absence strategické vize a dlouhodobých plánů integrace ukrajinských válečných migrantů.

Nejlepší partnerské postupy nevládních organizací s místními úřady při prosazování problémů ukrajinských uprchlíků. Policy Paper / Iryna Kliuchkovska, Oksana Pyatkovska, Olha Dolinska, Volodymyr Hnatiuk. – Lvov, 2024. – 86 s.

Literární redakce – Oksana Trumko, Natalia Kyrchiv

Design a počítačová úprava – Ruslana Haletska

Překlad z ukrajinštiny do češtiny – EducationLab

Policy Paper je vydán s finanční podporou Mezinárodního Visegrádského Fondu.

Všechna práva vyhrazena, žádná část této publikace nesmí být přetištěna ani použita jiným způsobem (elektronicky, mechanicky, kopírováním atd.) bez předchozího písemného souhlasu autorů a vydavatele, kterým je Mezinárodní institut pro vzdělávání, kulturu a Vztahy s diasporou.

© Mezinárodní institut vzdělávání,
Vztahy mezi kulturou a diasporou

© Iryna Kliuchkovska, Oksana Pyatkovska,
Olha Dolinská, Volodymyr Hnatiuk
Ruslana Haletska – ilustrace

Lvov
Vydavatelství Lvovské polytechnické národní univerzity
2024

visegrad.miosk.lviv.ua